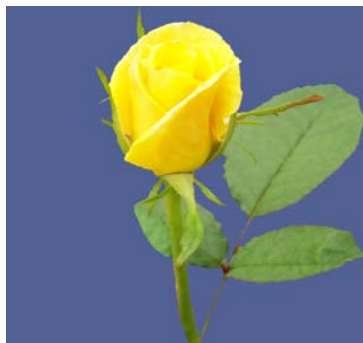

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ
EUREPGAP ΓΙΑ
ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ
(PRESENTATION OF THE EUREPGAP
STANDARD FOR FLOWERS AND
ORNAMENTALS)**

Διπλωματική Εργασία

Εισηγήτρια: Καλαϊτζάκη Σοφία

Σπουδαστής: Παστουρμάς Αναστάσιος

Ηράκλειο 2006

*Η εργασία αυτή είναι εξ ολοκλήρου αφιερωμένη
στους πολυαγαπημένους μου γονείς
Παναγιώτη και Κυριακή, και
στον λατρευτό μου
αδελφό Γιώργο.*

Ευχαριστίες

Νιώθω την ανάγκη να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην αγαπητή μου εισηγήτρια Σοφία Καλαϊτζάκη για τον πολύτιμο χρόνο και την υπομονή που διέθεσε για αυτή την προσπάθεια.

Επίσης αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τον άνθρωπο που με έβαλε στο κλίμα και στη φιλοσοφία της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και της πιστοποίησης, αλλά και που με σύστησε στην εισηγήτριά μου για να με αναλάβει για την διπλωματική μου εργασία, τον Δόκτορα Ευάγγελο Καπετανάκη.

Πολλές ευχαριστίες οφείλω στη φίλη μου Ολυμπία, σε όλους τους φίλους και όλους τους συναδέλφους μου που με στήριξαν ψυχολογικά και με βοήθησαν όλο αυτό το διάστημα για να πραγματοποιήσω αυτή την εργασία.

Ιδιαίτερα και απεριόριστα ευγνώμων είμαι στον Δόκτορα Μιχάλη Παπαδημητρίου, ο οποίος με δίδαξε τι σημαίνει Ανθοκομία με όλη της τη σημασία ώστε να είμαι σε θέση να μιλήσω για αυτό το θέμα, μου αφιέρωσε χρόνο για την ακρόαση των συνεχών μου ερωτήσεων και την επίλυση πολλών αποριών μου, και γενικά αποτέλεσε πηγή πάρα πολλών εκ των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο γραπτό μου κείμενο.

Τέλος μεγάλη ευγνωμοσύνη χρωστώ στην οικογένεια μου που με στήριξαν ασταμάτητα και με κάθε τρόπο καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Τους αγαπώ και τους ευχαριστώ...για όλα.

*Παστουρμάς Αναστάσιος
Ηράκλειο, Απρίλιος 2006*

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ

1. Αντικείμενο της μελέτης / Object of this essay.....	σελ.5, 6
1.1 Εισαγωγή.....	σελ.7
1.2 Ιστορική Εξέλιξη της Ανθοκομίας και παραγωγικές κατευθύνσεις	σελ.7
1.2.1 Κατηγορίες ανθοκομικών προϊόντων	σελ.8
1.2.2 Εκτάσεις καλλιέργειας και πρωτοπόρες χώρες.....	σελ.9

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ

2.1 Διάρθρωση και γεωγραφική κατανομή της Ελληνικής ανθοκομίας...	σελ.10
2.2 Τα δρώμενα στην παγκόσμια ανθοκομία	σελ.17
2.2.1 Οι υποδομές	σελ.17
2.2.1.1 Μετακινούμενοι πάγκοι.....	σελ.17
2.2.1.2 Τεχνολογία ρομποτικής.....	σελ.18
2.2.1.3 Δροσισμός του θερμοκηπίου	σελ.18
2.2.2 Συστήματα βελτίωσης και διαχείρισης του νερού.....	σελ.19
2.2.2.1 Επιδαπέδια άρδευση.....	σελ.19
2.2.3 Εμπορία των ανθοκομικών προϊόντων.....	σελ.19

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΡΘΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

3.1 Περιβαλλοντικές οργανώσεις και ανθοκομική παραγωγή	σελ.21
3.2 Ίδρυση του MPS.....	σελ.21
3.3 Ίδρυση της EUREP.....	σελ.22
3.4 Το EUREPGAP στην Ελλάδα.....	σελ.24

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ EUREPGAP ΓΙΑ ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

4.1 Τι είναι και πως προήλθε	σελ.25
4.2 Στόχοι του προτύπου του EUREPGAP	σελ.25
4.3 Τρόποι έγκρισης και πιστοποίησης.....	σελ.26
4.4 Οργανωτική δομή του EUREPGAP.....	σελ.26
4.5 Ιδιότητες των μελών του EUREPGAP.....	σελ.28
4.6 Τα έγγραφα που απαρτίζουν το πρότυπο του EUREPGAP.....	σελ.28
4.7 Οι Απαιτήσεις και οι Συστάσεις του EUREPGAP για την.....	σελ.29
Πιστοποίηση Ανθέων και Καλλωπιστικών Φυτών.....	
(Σημεία Ελέγχου και Κριτήρια Συμμόρφωσης)	
4.8 Η περίπτωση της Κένυας στην εφαρμογή του προτύπου.....	σελ.72
EUREPGAP.....	

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5. Συμπεράσματα σελ.75

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ σελ.78

1.1 Εισαγωγή

Ανθοκομία είναι ο κλάδος της Γεωπονικής Επιστήμης που ασχολείται με την καλλιέργεια φυτών με σκοπό την ικανοποίηση των αισθητικών αναγκών του ατόμου και τη βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος δηλαδή φυτών που χρησιμοποιούνται για τον καλλωπισμό και τη διακόσμηση εσωτερικών και εξωτερικών χώρων οικιών και πολυκατοικιών, δημοσίων κτηρίων, ξενοδοχείων, εξοχικών κατοικιών, κήπων πάρκων κλπ. λόγω της ιδιαίτερης ομορφιάς και καλαισθητικής εμφάνισης που παρουσιάζουν κυρίως τα άνθη τους αλλά και τα φύλλα, οι καρποί, το χρώμα, το άρωμα και το παράστημα ορισμένων από αυτά.

Επίσης, εξετάζει ορισμένα φυτά που αν και δεν είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακά εντούτοις χάρις στην ικανότητά τους να αντέχουν στις αντίξοες συνθήκες του περιβάλλοντος (ξηρόφυτα, αλόφυτα) χρησιμοποιούνται σε παραθαλάσσιες τοποθεσίες, βραχόκηπους, ξηροθερμικές περιοχές κλπ. Η σημασία της Ανθοκομίας σαν ένας από τους σπουδαίους και μοντέρνους κλάδους της σημερινής Γεωργίας γίνεται τελευταία όλο και περισσότερο εμφανής αφού οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της εποχής επέβαλαν την παρουσία των λουλουδιών σε όλες τις εκφράσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής και γενίκευσαν τη χρήση τους στις διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις. Έτσι η καταρχήν ερασιτεχνική καλλιέργεια των λουλουδιών εξελίχθηκε σήμερα σε ένα δυναμικό επιχειρηματικό κλάδο της γεωργικής παραγωγής με σημαντικό ατομικό και εθνικό οικονομικό όφελος.

1.2 Ιστορική εξέλιξη της Ανθοκομίας και παραγωγικές κατευθύνσεις

Ο άνθρωπος από τα πρώτα χρόνια της ζωής του σε οργανωμένες κοινωνικές ομάδες ένωσε την ανάγκη της χρησιμοποίησης των λουλουδιών. Η μορφή, το χρώμα και το άρωμα των λουλουδιών αποτέλεσε πηγή προσέλκυσης των ανθρώπων από τα πολύ παλιά χρόνια. Για τα λουλούδια έπλασαν μύθους τόσο οι πανάρχαιοι λαοί της Ανατολής, όσο και οι Αρχαίοι Έλληνες. Ιστορικές μαρτυρίες αναφέρουν ότι η καλλιέργεια των ανθέων στην Κίνα, Ιαπωνία, Ασία και Βόρεια Αφρική άρχισε πριν από 5.000 περίπου χρόνια. Στην τέχνη (γλυπτική, τοιχογραφία, αγγειογραφία) τα λουλούδια ήταν τα πρώτα μοντέλα που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος όπως μαρτυρούν τα μνημεία των Αιγυπτίων, Περσών, Ελλήνων και άλλων αρχαίων λαών. Από αυτά φαίνεται πως τα νούφαρα και τα κρίνα ήταν γνωστά στην Αίγυπτο από τα μέσα της 4ης χιλιετηρίδας π.Χ. και στην Κρήτη είναι γνωστή η περίφημη τοιχογραφία του Πρίγκιπα των κρίνων του φημισμένου Μινωικού ανακτόρου της Κνωσού. Είναι επίσης γνωστή η σημασία που είχαν τα λουλούδια στην καθημερινή ζωή των Αρχαίων Ελλήνων που είχαν καθιερώσει και ειδικές γιορτές όπως τα «Ανθεστήρια» προς τιμή του Διονύσου και

τα «Ανθεςφόρια» σε ανάμνηση της αρπαγής της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα. Ανάλογη γιορτή είχαν και οι Ρωμαίοι προς τιμή της θεάς των λουλουδιών Flora.

Ο Θεόφραστος το 300 π.Χ. αναφέρει τη χρήση των λουλουδιών στο στεφάνωμα των αθλητικών αγώνων, των αγαλμάτων των θεών και στο στόλισμα των νεκρών. Τα πρώτα άνθη οι άνθρωποι τα έπαιρναν από τη φύση και πολύ αργότερα τον 15ο αιώνα άρχισαν να τα καλλιεργούν σε κήπους για καλλωπισμό και παρασκευή αρωμάτων. Αργότερα με τα ταξίδια των Ευρωπαίων εξερευνητών νέα είδη και ποικιλίες λουλουδιών μεταφέρθηκαν από την Ασία και την Τροπική Αφρική στην Ευρώπη και στην Αμερική. Η βελτίωση των ανθέων άρχισε τον 19ο αιώνα με την ανάπτυξη της επιστήμης της Γενετικής και κορυφώθηκε στις μέρες μας όπου όλο και με εντονότερους ρυθμούς εμφανίζονται νέες βελτιωμένες ποικιλίες από ειδικευμένους Ανθοκομικούς Οίκους και Ερευνητικά Ινστιτούτα που ικανοποιούν τις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις της σημερινής εμπορίας των Ανθοκομικών προϊόντων.

Όσο ο άνθρωπος ζούσε στην ύπαιθρο κοντά στη φύση τότε το λουλούδι παραγόταν σε κήπους για αυτοκατανάλωση και μόνο. Η άνοδος όμως του καπιταλισμού πρώτα στις μητροπόλεις και αργότερα στην περιφέρεια έφερε μεγάλες μάζες ανθρώπων στα αστικά κέντρα για να εργαστούν στη Βιομηχανία και στον Τριτογενή τομέα. Η αστυφιλία δημιούργησε τις σύγχρονες τσιμεντουπόλεις χωρίς αισθητικό σχεδιασμό και χωρίς πρόνοια για την ποιότητα ζωής του σύγχρονου ανθρώπου και των επόμενων γενιών. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης επειδή οι ανάγκες για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής εμφανίστηκαν απότομα πολύ επιτακτικές ήταν το λουλούδι από αγαθό να γίνει εμπόρευμα και μάλιστα πολυτελείας και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου έχει συμβάλλει πολύ στη δημιουργία αυτής της κατάστασης. Έτσι η Ανθοκομία από ερασιτεχνική απασχόληση που ήταν στο παρελθόν αποτελεί σήμερα ένα εύρωστο παραγωγικό κλάδο που συμβάλλει αποφασιστικά στην Οικονομία πολλών χωρών του κόσμου. Είναι από τους πλέον δυναμικούς κλάδους της γεωργίας και ιδιαίτερα η θερμοκηπιακή Ανθοκομία είναι η εντατικότερη μορφή γεωργικής εκμετάλλευσης. Τα βασικά χαρακτηριστικά της επιχειρηματικής Ανθοκομίας είναι οι υψηλές επενδύσεις σε κεφάλαια και τεχνολογικό εξοπλισμό και επομένως οι υψηλές δαπάνες αλλά και η υψηλή στρεμματική πρόσοδος.

1.2.1 Κατηγορίες ανθοκομικών προϊόντων

Τα ανθοκομικά προϊόντα κατατάσσονται στις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

α) Δρεπτά άνθη: Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όσα είδη καλλωπιστικών φυτών καλλιεργούνται για τα άνθη τους που προκειμένου να χρησιμοποιηθούν κόβονται από τα φυτά και τοποθετούνται στο ανθοδοχείο όπως π.χ. το γαρύφαλλο, το τριαντάφυλλο κλπ.

β) Γλαστρικά φυτά: Εδώ περιλαμβάνονται τα φυτά που καλλιεργούνται μέσα σε γλάστρες και χρησιμοποιούνται για τη διακόσμηση των εσωτερικών χώρων, εξώστη και βεράντας. Τα ανθοφόρα γλαστρικά έχουν σαν κύριο διακοσμητικό τους το άνθος τους όπως η γαρδένια, η αζαλέα, το κυκλάμινο κλπ. ενώ τα φυλλώδη γλαστρικά το ωραίο πράσινο ή έγχρωμο φύλλωμά τους όπως ο φίκος, ο κρότων, η κέντια και τόσα άλλα. Εκτός αυτών και πολλά κακτώδη και παχύφυτα καλλιεργούνται σαν γλαστρικά.

γ) Πωύδη φυτά πρασιάς: Είναι ετήσια ή πολυετή φυτά που καλλιεργούνται εποχικά ή όλο το χρόνο σε κήπους ή πάρκα, σε παρτέρια ή στο γκαζόν όπως ο πανσές, η πετούνια, οι διάφοροι χλοοτάπητες και

δ) Καλλωπιστικά δένδρα ή θάμνοι: Περιλαμβάνονται πολυετή φυτά με θαμνώδη ή δενδρώδη ανάπτυξη που χρησιμοποιούνται για τη διακόσμηση εξωτερικών χώρων, κήπων, πάρκων κλπ.

1.2.2 Εκτάσεις καλλιέργειας και πρωτοπόρες χώρες

Η έκταση που καλλιεργείται παγκοσμίως με ανθοκομικά φυτά υπερβαίνει το 1 εκατομμύριο στρέμματα από τα οποία οι 600 χιλιάδες καλλιεργούνται για δρεπτά άνθη και τα υπόλοιπα με γλαστρικά, φυτά κηποτεχνίας και πολιτιστικό υλικό. Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλλιεργούνται περίπου 200 χιλιάδες στρέμματα θερμοκηπίων για παραγωγή ανθοκομικών προϊόντων.

Οι κυριότερες χώρες του κόσμου με αναπτυγμένη Ανθοκομία είναι η Ολλανδία, η Ιταλία, οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία, το Ισραήλ, η Γαλλία, η Ισπανία, η Κένυα, το Μαρόκο, η Κολομβία, η Αγγλία, το Βέλγιο, η Γερμανία ενώ τελευταία ανθοκομική ανάπτυξη εμφανίζουν και άλλες χώρες όπως η Ζιμπάμπουε, η Ουγκάντα, το Εκουαδόρ, η Βενεζουέλα και ορισμένες ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες, η Τουρκία αλλά και η Κίνα η οποία τα τελευταία χρόνια έχει μπει αρκετά δυναμικά στον κλάδο της Ανθοκομίας. Η Ολλανδία κατέχει την πρώτη θέση στο παγκόσμιο εξαγωγικό εμπόριο των ανθοκομικών προϊόντων. Εκτός από τη δική της παραγωγή που είναι από τις μεγαλύτερες του κόσμου συγκεντρώνει και διακινεί μέσω των Ανθαγορών της διακρίνονται για την άρτια οργάνωση και αποτελεσματικότητά της και τα προϊόντα πολλών άλλων χωρών.

2. Η υπάρχουσα κατάσταση της Ελληνικής και της παγκόσμιας Ανθοκομίας

2.1 Διάρθρωση και γεωγραφική κατανομή της Ελληνικής Ανθοκομίας

Στην Ελλάδα αναπτύχθηκε η Ανθοκομία για πρώτη φορά στα μέσα του μεσοπολέμου γύρω από την Αθήνα (Αττική, Τροιζηνία) λόγω του μεγάλου πληθυσμού της του υψηλού εισοδήματος των καταναλωτών και της εύκολης διακίνησης των ανθέων. Την δεκαετία του 1970 επεκτάθηκε στην Κρήτη (κυρίως γαρύφαλλα) λόγω των ευνοϊκών κλιματολογικών συνθηκών και μετά το 1980 στην υπόλοιπη Ελλάδα. Σήμερα η Ανθοκομία έχει αναπτυχθεί κυρίως στους νομούς Αττικής, Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου, Μαγνησίας, Λασιθίου, Αχαΐας, Ιωαννίνων, Αιτωλοακαρνανίας και Αργολίδας.

Σήμερα η Ανθοκομία καλύπτει έκταση περίπου 8500 στρεμμάτων (συμπεριλαμβανομένων των 300 περίπου στρεμμάτων με πολλαπλασιαστικό υλικό), από τα οποία τα μισά σχεδόν είναι θερμοκήπια (Πίνακας 1). Τα δρεπτά άνθη καταλαμβάνουν έκταση 3700 στρεμμάτων, τα γλαστρικά 1700 στρέμματα και τα φυτά κηποτεχνίας περισσότερο από 2600 στρέμματα (Πίνακας 1). Σημαντικό προβάδισμα έχει η καλλιέργεια των κομμένων λουλουδιών που καταλαμβάνουν το 44% της καλλιεργούμενης έκτασης, ακολουθεί η καλλιέργεια των φυτών κηποτεχνίας με 32%, των γλαστρικών φυτών με 20% και τέλος του πολλαπλασιαστικού υλικού με 4% με αυξητική τάση των τριών τελευταίων κατηγοριών.

Από τα δρεπτά την πρώτη θέση καταλαμβάνει το γαρύφαλλο με 1300 στρέμματα (τα μισά υπαίθρια) και ακολουθούν το τριαντάφυλλο με 1000 στρέμματα κυρίως θερμοκήπια, το χρυσάνθεμο με 400 στρέμματα υπαίθρια και θερμοκήπια και με λιγότερα στρέμματα η ντάλια, η ζέρμπερα, η τουλίπα, γλαδίολος και η γυψόφιλη και τα δευτερεύοντα δρεπτά (Πίνακας 1). Παρατηρείται τελευταία μια αύξηση της θερμοκηπιακής καλλιέργειας χρυσανθέμων τύπου spray, καθώς και των γλαστρικών και των φυτών κηποτεχνίας (Πίνακας 2).

Στη γεωγραφική κατανομή των εκτάσεων με ανθοκαλλιέργειες (Εικόνα 1), την μερίδα του λέοντος κατέχει η Αττική και οι λοιποί Νήσοι με 3.514 στρέμματα (42% των καλλιεργούμενων εκτάσεων) και ακολουθούν: η Δυτική και η Κεντρική Μακεδονία με 1.447 στρέμματα (17%), η Θεσσαλία με 1.097 στρέμματα (13%), η Πελοπόννησος και η Δυτική Στερεά με 1.044 στρέμματα (12%), η Κρήτη με 1.018 στρέμματα (12%) και τέλος η Ήπειρος με 181 στρέμματα (2%) και η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη με 180 στρέμματα (2%).

Πίνακας 1: Έκταση Και Παραγωγή Ανθοκομικών Καλλιεργειών Έτους 2003 *

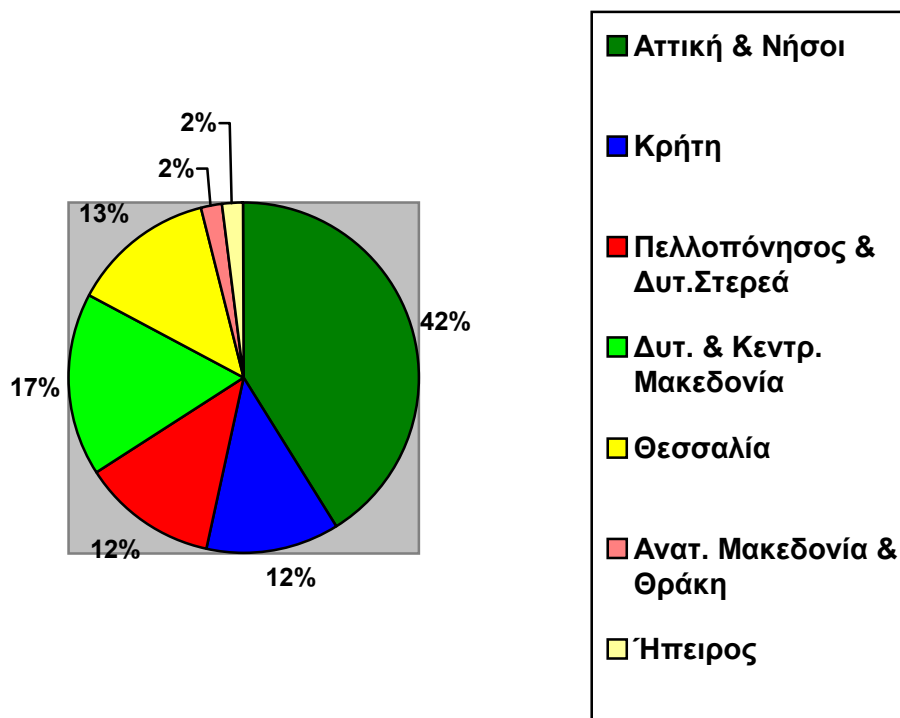
ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ		ΥΠΑΙΘΡΟΥ		ΣΥΝΟΛΟ	
	Έκταση στρέμματα	Παραγωγή χιλ. τεμ.	Έκταση στρέμματα	Παραγωγή χιλ. τεμ.	Έκταση στρέμματα	Παραγωγή χιλ. τεμ.
A. ΔΡΕΠΤΑ						
1. Τριαντάφυλλα	992	89.676	18	660	1.010	90.336
2. Γαρύφαλλα	667	102.886	676	113.177	1.354	217.788
3. Γλαδίολοι	3	104	62	1.840	64	1.944
4. Χρυσάνθεμα	202	22.499	198	7.530	400	30.029
5. Ντάλιες	4	123	105	4.318	109	4.441
6. Τουλίπες	13	278	55	4.710	67	4.988
7. Ζέρμπες	59	5.165	11	945	70	6.110
8. Διάφορα	472	35.199	173	6.395	645	41.594
Σύνολο	2.411	255.930	1.296	139.575	3.718	397.230
B. ΓΛΑΣΤΡΙΚΑ						
1. Πολυετή ανθοφόρα	555	4.510	476	2.148	1.031	6.658
2. Φυλλώδη	544	7.862	15	307	559	8.169
3. Ετήσια	110	11.985	19	1.420	129	13.405
Σύνολο	1.210	24.357	509	3.875	1.719	28.232
Γ. ΦΥΤΑ ΚΗΠΟΤΕΧΝΙΑΣ						
1. Πώδη	23	499	139	2.885	161	3.384
2. Ξυλώδεις θάμνοι	94	1.714	1.582	24.748	1.676	26.461
3. Δένδρα	46	360	809	7.031	855	7.391
Σύνολο	162	2.573	2.530	34.663	2.692	37.236
ΓΕΝ. ΣΥΝΟΛΟ	3.783	282.859	4.335	178.113	8.129	462.698

*Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής Τεκμηρίωσης
Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Πίνακας 2: Εξέλιξη της παραγωγής και της ακαθάριστης αξίας των ανθοκομικών προϊόντων την περίοδο 1990-2003*

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990-2003 (Έκταση σε στρ., Παραγωγή σε εκατ.τεμ., Αξία σε εκατ.δρχ.)															
ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	1990			1996			1998			2000			2003		
	ΕΚΤ.	ΠΑΡ.	ΑΞΙΑ	ΕΚΤ.	ΠΑΡ.	ΑΞΙΑ	ΕΚΤ.	ΠΑΡ.	ΑΞΙΑ	ΕΚΤ.	ΠΑΡ.	ΑΞΙΑ	ΕΚΤ.	ΠΑΡ.	ΑΞΙΑ
Δρεπτά	7220	453	12295	5800	405	17500	5787	434	23500	5893	437	26000	3718	427	22000
Γλαστρικά	852	17	7650	2100	25	12000	1289	45	22000	1240	40	24000	1719	28	35000
Φυτά Κηποτεχνίας	396	10	2800	600	10	3000	2720	33	12000	2843	34	17000	2692	37	18000
Πολλαπλ. Υλικά	351		2200	440		2500	420		2500	450		3000	322		2000
ΣΥΝΟΛΟ	8819	480	24945	8.940	440	35000	10216	512	60000	10426	511	70000	8451	492	77000
Εκ των οποίων:															
Θερμοκηπίου	2950			3210			3326			3750			3783		
Υπαιθρου	5869			5730			6890			6676			4335		

* Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής Τεκμηρίωσης
Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Εικόνα 1. Γεωγραφική Κατανομή Εκτάσεων με Ανθρακλιέργειες

Τα προϊόντα των εκμεταλλεύσεων αυτών προορίζονται, κυρίως, για τις Ελληνικές αγορές και μόνο ένα μικρό ποσοστό εξάγεται. Αντίστοιχα, οι εισαγωγές ανθοκομικών προϊόντων είναι δεκαπλάσιες έως εικοσαπλάσιες των εξαγωγών και προέρχονται κατά 90% από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά 10% από τρίτες χώρες (Εικόνες 2, 3). Σημαντικό στοιχείο αποτελεί επίσης η ασταθής ποσοστιαία μεταβολή των ετησίων εισαγωγών και εξαγωγών τόσο με τις χώρες της Ε.Ε. όσο και με τις τρίτες χώρες (Πίνακες 3 και 4).

Πίνακας 3: Εισαγωγές και Εξαγωγές με Χώρες της Ε.Ε. από το 1994 ως το 2003 *

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ - ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΜΕ ΧΩΡΕΣ Ε.Ε. από το 1994 έως το 2003 (σε ευρώ)				
ΕΤΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	Μεταβολές (+/-) Ποσοστιαία	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	Μεταβολές (+/-) Ποσοστιαία
1994	749.643	45,5%	21.383.651	10,8%
1995	509.238	-47,2%	26.770.040	20,1%
1996	778.256	34,6%	29.993.812	10,7%
1997	1.095.205	28,9%	32.218.398	6,9%
1998	1.802.247	39,2%	31.875.344	-1,1%
1999	946.318	-90,4%	41.186.715	22,6%
2000	803.448	-17,8%	33.349.103	-23,5%
2001	1.379.079	41,7%	26.549.463	-25,6%
2002	641.569	-115,0%	31.297.831	15,2%
2003	1.285.838	50,1%	38.707.878	19,1%

*Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής Τεκμηρίωση
Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Πίνακας 4: Εισαγωγές και Εξαγωγές με Τρίτες Χώρες από το 1994 ως το 2003 *

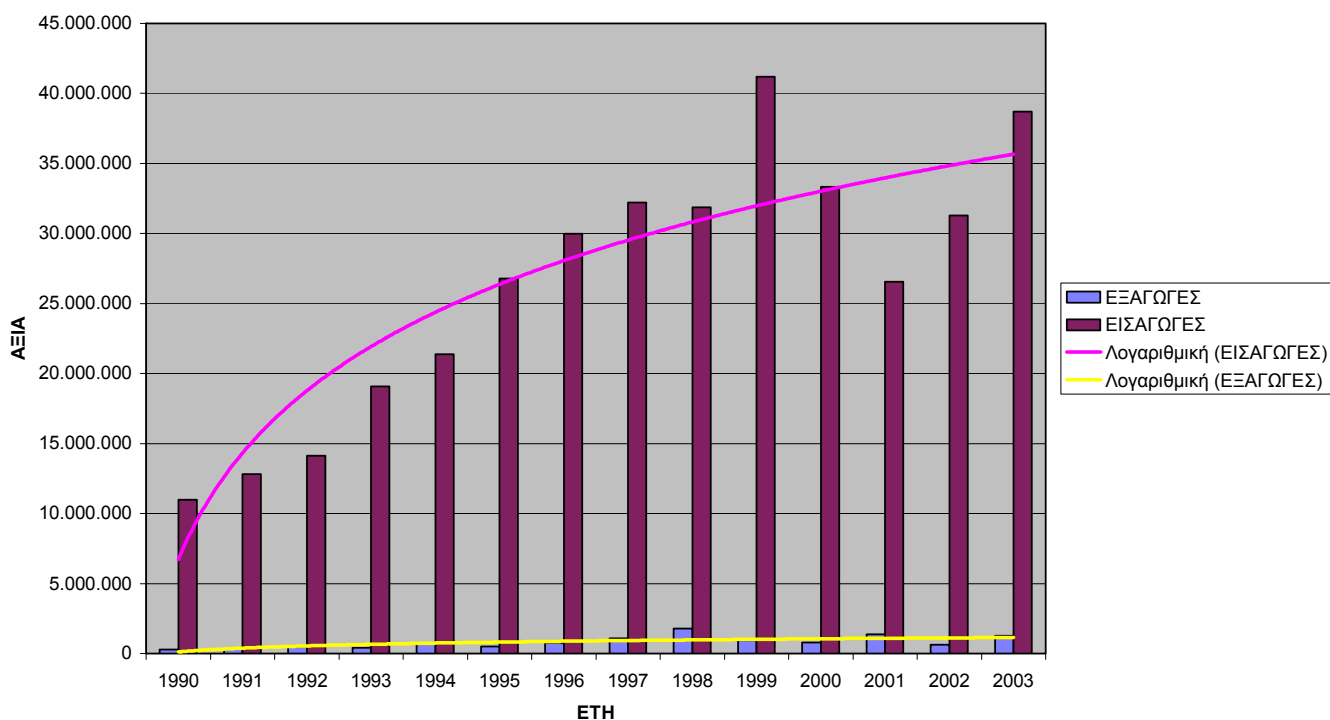
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ - ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ από το 1994 έως το 2003 (σε ευρώ)				
ΕΤΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	Μεταβολές (+/-) Ποσοστιαία	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	Μεταβολές (+/-) Ποσοστιαία
1994	484.537	4,6%	1.645.793	44,0%
1995	520.511	6,9%	1.649.133	0,2%
1996	641.320	18,8%	2.311.433	28,7%
1997	676.014	5,1%	2.855.458	19,1%
1998	1.025.348	34,1%	3.421.096	16,5%
1999	1.243.853	17,6%	3.583.577	4,5%
2000	778.139	-59,8%	4.196.951	14,6%
2001	830.176	6,3%	3.945.575	-6,4%
2002	2.753.850	69,9%	5.458.512	27,7%
2003	829.250	-232,1%	6.136.060	11,0%

*Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής Τεκμηρίωση
Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Ο ετήσιος τζίρος από την εμπορία των ανθοκομικών προϊόντων στην Ελλάδα ξεπερνά τα 300 εκατ. ευρώ, από τα οποία το 70% προέρχεται από την ελληνική παραγωγή και το υπόλοιπο 30% από τις εισαγωγές. Οι εξαγωγές των ελληνικών ανθοκομικών προϊόντων, αν και τελευταία εμφανίζουν μια μικρή αυξητική τάση, είναι γενικά πολύ χαμηλές, αφού η αξία τους αντιστοιχεί μόλις στο 10-15% της αξίας των εισαγωγών οι οποίες παρουσιάζουν γενικότερα μια αυξητική όσο από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και από τρίτες χώρες (Εικόνες 2 και 3). Τα ανθοκομικά που εισάγονται είναι κυρίως σπόροι, βολβοί, μοσχεύματα, γλαστρικά και κηποτεχνικά φυτά. Στις μικρές ποσότητες των ανθοκομικών που εξάγονται συγκαταλέγονται το γαρύφαλλο, το τριαντάφυλλο και τελευταία η γαρδένια compact. Στα περισσότερα δρεπτά είμαστε αυτόρκεις αν και εποχικά εισάγουμε ορισμένα όπως λίκιο, τουλίπα, ανθούριο, ορχιδέες και άλλα εξωτικά άνθη.

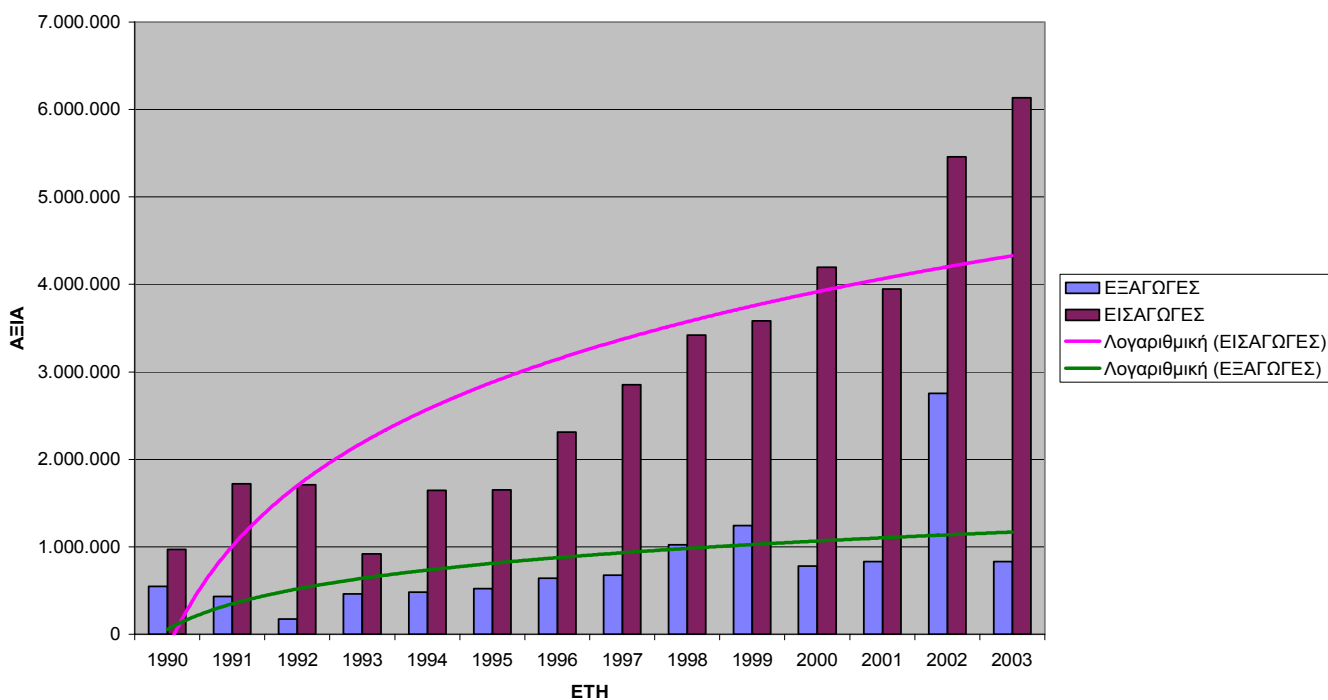

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ - ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΜΕ ΧΩΡΕΣ Ε.Ε.

Εικόνα 2. Γράφημα εξέλιξης εισαγωγών και εξαγωγών με χώρες τις Ε.Ε. για το διάστημα 1990-2003

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ - ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

Εικόνα 3. Γράφημα εξέλιξης εισαγωγών και εξαγωγών με τρίτες χώρες για το διάστημα 1990-2003

Στην Κρήτη όπως προαναφέρθηκε η Ανθοκομία ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '70, σημείωσε μια αλματώδη ανάπτυξη μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80, αφού κατάφερε να ξεπεράσει το 15% της συνολικής έκτασης και περισσότερο από το 40% της θερμοκηπιακής. Σήμερα καλλιεργούνται περισσότερα από 1.000 στρ. σε όλη την Κρήτη με δρεπτά άνθη, γλαστρικά και φυτά κηποτεχνίας στην πλειοψηφία τους θερμοκηπιακά, εκ των οποίων το 65% στο Νομό Ηρακλείου (Πίνακας 5). Σημαντικό ανθοκομικό κέντρο με σύγχρονες θερμοκηπιακές μονάδες αποτελεί η περιοχή της Ιεράπετρας, ενώ στη Χερσόνησο της Κρήτης υπήρξε τα τελευταία χρόνια μια δραστική μείωση της καλλιέργειας των γαρύφαλλων, που ήταν η κύρια ανθοκομική καλλιέργεια της περιοχής, λόγω της στροφής των κατοίκων της περιοχής στον τουρισμό. Αρκετές ανθοκομικές μονάδες παραγωγής γαρυφάλλων διατηρούνται ακόμη στην περιοχή του Θρασανού του Ν. Ηρακλείου, όπου λειτουργεί και Ανθοκομικός Συνεταιρισμός και γίνεται προσπάθεια εκσυγχρονισμού της καλλιέργειας με νέες ποικιλίες, υδροπονική καλλιέργεια, βελτίωση του εξοπλισμού των θερμοκηπίων κλπ. Η ακαθάριστη αξία της ανθοκομικής παραγωγής της Κρήτης σήμερα ξεπερνά σήμερα τα 40 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 5: Συνολική Παραγωγή Ανθέων, Γλαστρικών και Φυτών Κηποτεχνίας στη Νήσο Κρήτη

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	Έκταση (σε στρέμματα)	Παραγωγή (σε χιλ. τεμ.)
Ηρακλείου	632	82.040
Λασιθίου	269	30.344
Χανίων	26	391
Ρεθύμνης	91	8.522
ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΗΤΗΣ	1.018	121.297

Από όλα τα παραπάνω στοιχεία που αναφέραμε είναι εμφανής η αδυναμία της Ελληνικής ανθοκομίας να καλύψει τις εσωτερικές της ανάγκες, τουλάχιστον στα είδη εκείνα που ευνοούνται από τις κλιματολογικές συνθήκες της χώρας μας, ώστε να αυξήσει τα έσοδα από τις εξαγωγές ανθοκομικών προϊόντων και κατ' επέκταση το εισόδημα των απασχολούμενων με την ανθοκαλλιέργεια και είναι ενδεικτική η κατάσταση και τα προβλήματα που ταλανίζουν εδώ και χρόνια τον κλάδο και επιβραδύνουν την ανάπτυξή του.

2.2 Τα δρώμενα στην παγκόσμια ανθοκομία

Όπως σε κάθε παραγωγικό κλάδο της γεωργίας έτσι και στην ανθοκομία όλο και νέες ιδέες κάνουν την εμφάνιση τους που στοχεύουν στη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας και της ποιότητας των τελικών προϊόντων ώστε να αντιμετωπιστεί ευχερέστερα ο έντονος ανταγωνισμός στην αγορά. Άλλες από τις προτάσεις αυτές είναι ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες και άλλες μετά από κάποιο χρονικό διάστημα απορρίπτονται ως ανεδαφικές. Ιδιαίτερα στη θερμοκηπιακή ανθοκομία, όπου οι επενδύσεις σε κεφάλαιο και τεχνολογία είναι μεγάλες, τέτοιες νέες ιδέες συνεχώς εμφανίζονται κυρίως στις ανεπτυγμένες ανθοκομικά χώρες (π.χ. Ολλανδία). Και εφόσον εκεί εφαρμοστούν, με όποιο βαθμό επιτυχίας, αρχίζουν να διαδίδονται και σε άλλες χώρες αυτούσιες ή τροποποιημένες ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες της χώρας που θα τις φιλοξενήσει. Η υλοποίηση αυτών διευκολύνει κάποια φάση ή συμμετέχει σε όλη τη καλλιεργητική διαδικασία και τελικά προάγει την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων ανταγωνιστικών στη διεθνή αγορά. Όταν μάλιστα οι ιδέες αυτές, που είναι σε μεγάλο βαθμό καινοτομίες στηρίζονται σε επιστημονικά και ερευνητικά δεδομένα και υποστηρίζονται και τεχνολογικά, τότε έχουν μεγάλη πιθανότητα να εφαρμοστούν και να διαδοθούν.

2.2.1 Οι υποδομές

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εκμηχάνιση και ο αυτοματισμός έχουν ισχυροποιήσει τη θέση της θερμοκηπιακής μονάδας σε ό,τι αφορά την παραγωγικότητα και την ποιότητα των παραγόμενων ανθοκομικών προϊόντων, χωρίς όμως να θεωρείται πάντα και η σωστή λύση για κάθε εκμετάλλευση. Η εκμηχάνιση εφόσον αποτελεί προτεραιότητα πρέπει να εφαρμοστεί σωστά προκειμένου να έχει πλήρη έλεγχο επί της παραγωγής. Η αγορά είναι πολύ πιο απαιτητική σήμερα από ότι δέκα χρόνια νωρίτερα. Και μία αποδοτική θερμοκηπιακή μονάδα πάντα είναι σε πλεονεκτικότερη θέση στην αγορά έναντι άλλων ομοειδών.

2.2.1.1 Μετακινούμενοι πάγκοι

Μετά την επανάσταση που έφεραν οι κινητοί πάγκοι, με την αύξηση του ωφέλιμου χώρου στο θερμοκήπιο έως και 90% της επιφάνειας, άρχισαν να κάνουν την εμφάνιση τους οι μετακινούμενοι πάγκοι. Παρουσιάστηκαν την τελευταία πενταετία και διακρίνονται για τη μετακίνηση τους σε ένα ή δύο επίπεδα (ορόφους). Οι πάγκοι μετακινούνται σε διάφορες θέσεις του θερμοκηπίου σε προκαθορισμένους χρόνους μετακίνησης και διάρκειας παραμονής με τη βοήθεια λογισμικού προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Συνήθως οι χρόνοι αυτοί συμπίπτουν με διάφορες φάσεις της αύξησης και ανάπτυξης των φυτών ώστε

να βρίσκονται στις κατά το δυνατόν άριστες συνθήκες καλλιέργειας. Ειδικά στην περίπτωση που μετακινούνται και σε δεύτερο όροφο, η εξοικονόμηση χώρου είναι μεγάλη αγγίζοντας το 50% της επιφάνειας της κάτοψης του θερμοκηπίου. Γενικά, οι μετακινούμενοι πάγκοι όπου εφαρμόστηκαν περιορίσαν το κόστος εργασίας, ιδιαίτερα σε χώρες με υψηλή εργατική αμοιβή. Γλαστρικά φυτά όπως η βιγώνια, η ποϊνσέτια, το κυκλάμινο κ.ά. ενδείκνυνται για την καλλιέργεια τους σε μετακινούμενους πάγκους.

2.2.1.2 Τεχνολογία ρομποτικής

Η ρομποτική, από εξοβελιστέα στο παρελθόν λόγω υψηλού αρχικού κόστους, αρχίζει να εισχωρεί σε κάποιες φάσεις της παραγωγικής αλυσίδας όπου είναι οικονομικά εφικτή. Ο διαχωρισμός των φυτών γλάστρας, ανάλογα με το σχήμα και το μέγεθος της φυτικής μάζας, βάσει της ανάλυσης της εικόνας, ήδη εφαρμόζεται σε αρκετά θερμοκήπια. Στην περίπτωση αυτή κάθε κατηγορία φυτών οδεύει στον αντίστοιχο πάγκο για να μεταφερθεί αμέσως μετά στην ενδεδειγμένη θέση. Σε μεγάλες θερμοκηπιακές μονάδες με επιμήκεις διαδρόμους χρησιμοποιούνται ελκυστήρες (πλατφόρμες)-ρομπότ για τη συλλογή και μεταφορά των γλαστρικών φυτών από τις θέσεις της καλλιέργειας τους στο χώρο μεταφόρτωσης τους για την αγορά. Οι διάφορες στάσεις των ελκυστήρων-ρομπότ ελέγχονται από ειδικά φωτοκύτταρα. Σε φυτά όπως το χρυσάνθεμο, όπου η κοπή και η ριζοβολία των μοσχευμάτων έχει τυποποιηθεί, το ρομποτικό σύστημα έχει εφαρμοστεί σε αυτές τις φάσεις με επιτυχία σε ορισμένες ανθοκομικές επιχειρήσεις. Μάλιστα η όλη διαδικασία έχει πλήρως αυτοματοποιηθεί μέχρι και του σταδίου της συσκευασίας των έρριζων μοσχευμάτων.

2.2.1.3 Δροσισμός του θερμοκηπίου

Άσχετα με τη θέση του θερμοκηπίου, από τις βόρειες χώρες μέχρι τις νότιες, σε κάποιες χρονικές περιόδους είναι αναγκαίος ο αερισμός ή και ο δροσισμός ώστε να αποφευχθούν οι ζημιές στα καλλιεργούμενα φυτά. Η προσπάθεια για περιορισμό της κατανάλωσης ενέργειας, που θα οδηγούσε και στη μείωση του λειτουργικού κόστους, ώθησε τους ερευνητές σε αναζήτηση νέων παθητικών συστημάτων δροσισμού του θερμοκηπίου. Το άνοιγμα παραθύρων της οροφής σε σπάνιες περιπτώσεις ξεπερνούσε το 25% της επιφάνειας της κάτοψης του θερμοκηπίου με συνέπεια η αποτελεσματικότητα του παθητικού αυτού δροσισμού να είναι περιορισμένη ιδιαίτερα στις υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού. Πρόσφατα βελτιώθηκε κατά πολύ ο δροσισμός το καλοκαίρι στα θερμοκήπια με κατασκευές όπου αφαιρείται η κάλυψη της οροφής, με επιφάνεια αερισμού μεγαλύτερη του 90%. Η αφαίρεση της οροφής γίνεται σχετικά εύκολα στα γυάλινα θερμοκήπια, με το δίπλωμα των πλαισίων των υαλοπετασμάτων, με ικανοποιητικά αποτελέσματα στη μείωση της εσωτερικής θερμοκρασίας. Το άνοιγμα της οροφής στα πλαστικά θερμοκήπια, με μεγαλύτερη ευχέρεια στα τοξωτά, γίνεται από τη μια υδρορροή στην άλλη σε περιορισμένο

ύψος για αυτό και ο δροσισμός είναι λιγότερο αποτελεσματικός σε σχέση με τα γυάλινα θερμοκήπια.

2.2.2 Συστήματα βελτίωσης και διαχείρισης του νερού

Η ποιότητα του χρησιμοποιούμενου νερού στο θερμοκήπιο επηρεάζει καθοριστικά την πορεία της καλλιέργειας, που αντανακλάται στην ποιότητα των παραγόμενων ανθοκομικών προϊόντων. Η υψηλή συγκέντρωση αλάτων στα νερά αποτελεί σύνηθες πρόβλημα σε συμβατικές καλλιέργειες σε έδαφος ή υποστρώματα. Η χρήση της αντίστροφης όσμωσης για τη βελτίωση του νερού άρδευσης υιοθετείται ολοένα και από περισσότερες ανθοκομικές μονάδες. Η αρχική αντίληψη ότι αποτελεί δαπανηρή μέθοδο βελτίωσης της ποιότητας του νερού αρχίζει να υποχωρεί μπροστά στα ικανοποιητικά αποτελέσματα από την εφαρμογή της. Η απόσβεση του κόστους της εγκατάστασης της γίνεται γρήγορα από τη διαφορά της αυξημένης παραγωγής και της καλύτερης ποιότητας των προϊόντων.

2.2.2.1 Επιδαπέδια άρδευση

Η μέχρι τώρα άρδευση γλαστρικών φυτών σε υδατοστεγείς πάγκους με κατάκλιση οδήγησε σε ένα παρόμοιο τρόπο άρδευσης με κατάκλιση όμως του νερού στο δάπεδο ολόκληρου χώρου θερμοκηπίου. Σε αυτή την περίπτωση το δάπεδο μετά από καλή οριζοντίωση παίρνει τη μορφή αβαθούς λεκάνης που γίνεται υποδοχέας του νερού και μετά την απορρόφηση του από το έδαφος των φυτών, μέσω των οπών της βάσης των γλαστρών, για κάποιο χρονικό διάστημα που ρυθμίζεται ανά περίπτωση, το υπόλοιπο του νερού απομακρύνεται από το δάπεδο από τις βαλβίδες εισόδου-εξόδου.

2.2.3 Η εμπορία των ανθοκομικών προϊόντων

Πέραν της συνηθισμένης διακίνησης και διάθεσης των ανθοκομικών προϊόντων στους χονδρέμπορους ή στις αναγορές με το σύστημα του ρολογιού, όπως στην Ολλανδία και πρόσφατα στη Γερμανία, νέοι τρόποι διάθεσης τους εμφανίζονται κατά καιρούς. Μικρές ή μεγάλες αναγορές, ιδιωτικές ή συνεταιριστικές, ιδρύονται σε διάφορες χώρες με τα ανθοκομικά προϊόντα να είναι όλα διαθέσιμα για πώληση ή βάσει αντιπροσωπευτικού δείγματος.

Το δειγματολόγιο έχει επικρατήσει στη χονδρική πώληση στις νέες αναγορές γιατί εξυπηρετεί τόσο τον παραγωγό όσο και το χονδρέμπορο (άνεση χρόνου παράδοσης και παραλαβής), ενώ ταυτόχρονα διευκολύνει την αναγορά εξοικονομώντας της πολύτιμο χώρο και απαλλάσσοντας την από πρόσθετες δαπάνες φροντίδας των φυτών. Οι δυνατότητες του διαδικτύου (Internet) και η αξιοποίηση του ανοίγουν νέους ορίζοντες στη

διάθεση των ανθοκομικών προϊόντων. Τελευταία διάφορες ανθοκομικές μονάδες κλείνουν συμφωνίες για παραγγελίες παραγωγής προϊόντων ή προβαίνουν σε πωλήσεις προϊόντων μέσω του διαδικτύου. Με αυτόν τον τρόπο προωθούν τα προϊόντα προς τους χονδρεμπόρους-πελάτες τους και συγχρόνως έχουν τη δυνατότητα να τα προβάλλουν στις ιστοσελίδες τους.

Διάθεση σε αλυσίδες καταστημάτων τροφίμων (supermarkets) ή άλλων ειδών, είναι η νέα τάση στην εμπορία των ανθοκομικών προϊόντων. Στη συνέχεια τα καταστήματα αυτά τα διαθέτουν λιανικώς στους πελάτες. Συμπληρωματικά των αλυσίδων καταστημάτων λιανικής πώλησης είναι και τα κέντρα κήπου, τα οποία προμηθεύονται τα ανθοκομικά προϊόντα χονδρικώς από τους παραγωγούς ή τις κλασικές αναγορές και αυτά με τη σειρά τους τα μεταπωλούν λιανικώς στους επισκέπτες-πελάτες τους.

3. Η Εφαρμογή της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής στις καλλιέργειες ανθοκομικών προϊόντων

Η αυξημένη χρήση φυτοφαρμάκων και η ρύπανση των υπόγειων νερών από τα λιπάσματα, οι ανησυχίες των καταναλωτών για την ασφάλεια των αγροτικών προϊόντων και η ευαισθησία του κοινού για θέματα περιβάλλοντος οδήγησαν στην υιοθέτηση νέων συστημάτων καλλιέργειας, περισσότερο φιλικών προς το περιβάλλον, που παράλληλα εξασφαλίζουν προϊόντα καλής ποιότητας χωρίς δυσμενείς επιδράσεις στην υγεία των παραγωγών και καταναλωτών. Στόχος της εφαρμογής των Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής δεν είναι η αύξηση της παραγωγής αλλά η ποιότητα και η ασφάλεια των προϊόντων, τα οποία με αυτόν τον τρόπο γίνονται πιο ανταγωνιστικά και ευκολότερα αποδεκτά από τον καταναλωτή.

3.1 Περιβαλλοντικές οργανώσεις και ανθοκομική παραγωγή

Δέκα χρόνια πριν η ανθοκομική βιομηχανία σε χώρες με μεγάλη παραγωγή ταρακουνήθηκε από τις διαμαρτυρίες περιβαλλοντικών οργανώσεων για τις αδικαιολόγητες περιβαλλοντικές και κοινωνικές πρακτικές που ακολουθούνταν στις καλλιέργειες στα θερμοκήπια. Οι ισχυρισμοί των οργανώσεων αυτών για τις εφαρμοζόμενες πρακτικές εστιάζονταν στη ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος από την ανεξέλεγκτη χρήση αγροχημικών, στην αδιαφορία των ιδιοκτητών των θερμοκηπιακών μονάδων για την υγεία του προσωπικού τους που εργάζονταν στα θερμοκήπια και τέλος στην ανυπαρξία μέριμνας για την ασφάλεια του καταναλωτή των ανθοκομικών προϊόντων. Μετά από αυτή την κατακραυγή τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν. Διορατικοί ανθοπαραγωγοί πήραν το μήνυμα της αλλαγής και αυτόβουλα άρχισαν να προσαρμόζονται στη νέα φιλοπεριβαλλοντική κατάσταση προκειμένου να συνεχίσουν να βρίσκονται μέσα στις τάσεις της αγοράς. Ταυτόχρονα σε ορισμένες χώρες η αλλαγή στις πρακτικές και τις συνήθειες άρχισε από την εκτελεστική εξουσία που θέσπισε κανόνες ή επέβαλε περιορισμούς προκειμένου να ελέγξει την παραβίαση της περιβαλλοντικής ισορροπίας.

3.2 Ίδρυση του MPS

Σε κάθε τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας, η πιστοποίηση του παραγόμενου προϊόντος είναι ένα κρίσιμο στοιχείο για την τελική έκβαση του στον ανταγωνισμό της αγοράς. Εδώ και αρκετό καιρό, έκαναν την εμφάνιση τους ποικίλες σημάτσες ή ετικέτες για τα διάφορα προϊόντα προκειμένου να εγγυηθούν για την ποιότητα τους, αλλά και για να

προσδιορίσουν τον τρόπο παραγωγής τους. Στη νέα αυτή κατάσταση, τα ανθοκομικά προϊόντα δεν θα μπορούσαν να μείνουν πίσω. Έτσι, το 1995 ιδρύεται στην Ολλανδία ο φορέας MPS (Milieu Programma Sierteelt) με πρωτοβουλία της ένωσης των ανθαγορών (VBN). Ο MPS είναι ένα σύστημα περιβαλλοντικής καταγραφής και αναφοράς και ταυτόχρονα ένας οργανισμός πιστοποίησης. Δίνει τη δυνατότητα στον ανθοπαραγωγό να αποδείξει, με τα στοιχεία που διατηρεί κατά την καλλιεργητική διαδικασία, ότι μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος. Με βάση την αξιολόγηση των καταγεγραμμένων στοιχείων και τα αποτελέσματα των περιοδικών ελέγχων χορηγείται στον ανθοπαραγωγό ένα από τα τρία πιστοποιητικά A, B, ή C, με το πρώτο να αντιπροσωπεύει τις ελάχιστες και το τρίτο τις μέγιστες αλλά ανεκτικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Ένα τέταρτο πιστοποιητικό το MPS-GAP, που αναφέρεται στην εφαρμογή την ορθής γεωργικής πρακτικής (good agricultural practice), εκδίδεται για την περίπτωση διάθεσης της παραγωγής στις υπεραγορές οι οποίες αντιμετωπίζουν την πίεση των καταναλωτών με τις αυστηρές απαιτήσεις τους. Η στροφή των Ολλανδών ανθοπαραγωγών σε αειφορικά συστήματα παραγωγής, με την ανθοκομική δραστηριότητα να έχει την ελάχιστη δυνατή δυσμενή επίπτωση στο περιβάλλον, σχηματίστηκε μια πολύ καλή εικόνα για τον κλάδο της ανθοκομίας με αποτέλεσμα το 2002 πέραν των 4.500 Ολλανδών μελών του MPS να εγγραφούν περισσότερα από 500 μέλη από 29 άλλες χώρες. Καθένας από αυτούς που ακολουθούν αειφορικές πρακτικές λαμβάνει υπόψη το περιβάλλον, τις κοινωνικές ευαισθησίες και την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.

3.3 Ίδρυση της EUREP

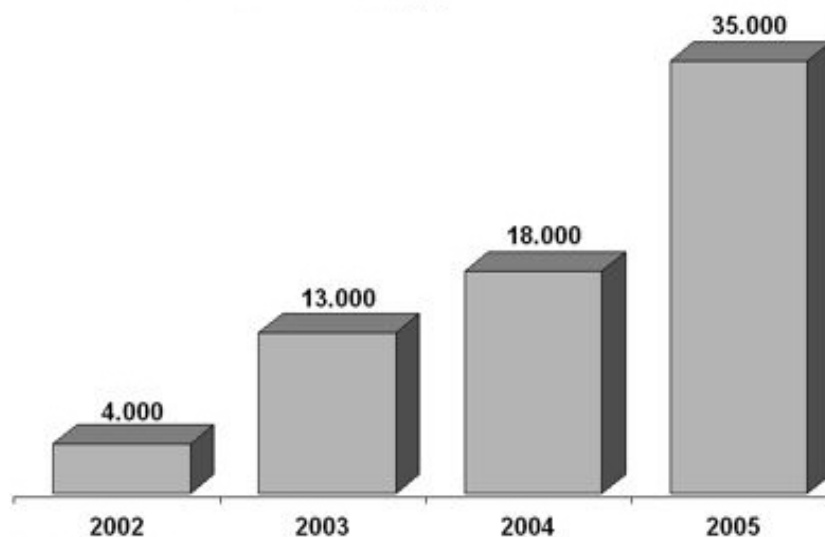
Μία διεθνής πρωτοβουλία που ξεκίνησε από τους υπεύθυνους μεγάλων αλυσίδων υπεραγορών (supermarkets) της Β. Ευρώπης οδήγησε στην ίδρυση της EUREP, το 1997, ενός οργανισμού με χαρακτηριστικά διεπαγγελματικής οργάνωσης καθόσον οι φορείς που συμμετέχουν καλύπτουν όλο το φάσμα από την παραγωγή των αγροτικών προϊόντων μέχρι τη διάθεση τους στον καταναλωτή. Σκοπός της πρωτοβουλίας αυτής ήταν να συμφωνήσουν σε ένα πρότυπο και μία διαδικασία για την ανάπτυξη Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (ΟΓΠ). Αντιπρόσωποι από όλο τον κόσμο και από όλα τα μέρη της διατροφικής αλυσίδας έλαβαν μέρος στην ανάπτυξη των παραπάνω εγγράφων, δημιουργώντας ένα πρωτόκολλο που εστιάζεται στον παραγωγό και σε όλα τα κρίσιμα σημεία που πρέπει να διευθετηθούν στο στάδιο πριν το χωράφι.

Η πρωτοβουλία αυτή ήταν αποτέλεσμα ευλόγων ανησυχιών των καταναλωτών για την ασφάλεια των νωπών φρούτων και λαχανικών, την προστασία του περιβάλλοντος κατά την παραγωγική διαδικασία και τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων με την παραγωγή των αγροτικών προϊόντων. Εκτός όμως από την ασφάλεια των τροφίμων, τα περιβαλλοντικά

θέματα και άλλα ζητήματα όπως τα σκάνδαλα στην ασφάλεια των τροφίμων ("Ασθένεια των τρελών αγελάδων", διοξίνη και Γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα) συνεχίζουν να ευαισθητοποιούν τους καταναλωτές. Η EUREP απάντησε στις ανάγκες της αγοράς και στο φόβο των καταναλωτών με την ανάπτυξη της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής σε ένα πλαίσιο ανεξάρτητης πιστοποίησης. Η τυποποίηση των απαιτήσεων των supermarket θα επιφέρει σημαντικό πλεονέκτημα στην προμηθευτική αλυσίδα των τροφίμων.

Η EUREP, με το πρότυπο EUREPGAP που εκδόθηκε το 1999 και το οποίο άρχισε να υλοποιείται το 2001, προωθεί την εφαρμογή από πλευράς παραγωγών αυτών των κανόνων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, ανταποκρινόμενη έτσι στις πιεστικές απαιτήσεις των καταναλωτών. Το 2003, περίπου 3.900 παραγωγοί κυρίως φρούτων και λαχανικών, που αντιπροσώπευαν 615.000 στρέμματα, ακολούθησαν τους κανόνες του EUREPGAP με πλεονεκτική τοποθέτηση των προϊόντων τους στα ράφια των μεγάλων υπεραγορών τροφίμων, κάνοντας χρήση του λογότυπου EUREPGAP που αποτελεί εγγύηση ποιότητας. Μέσα στο διάστημα 2002-2005 οι παραγωγοί που κάνουν χρήση του εν λόγω προτύπου σχεδόν δεκαπλασιάστηκαν (Εικόνα 4), ενώ η EUREP αναμένει περαιτέρω αύξηση στα επόμενα χρόνια.

Πιστοποιημένοι παραγωγοί που κάνουν χρήση του προτύπου EurepGAP*

* Μόνο για Φρούτα και Λαχανικά

πηγή : EurepGAP Οκτώβριος 2005

Εικόνα 4: Πιστοποιημένοι παραγωγοί που κάνουν χρήση του προτύπου EUREP-GAP για τα Φρούτα και Λαχανικά

Κύριος στόχος του EUREPGAP είναι η μείωση των κινδύνων που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων στην αγροτική παραγωγή όπως και η προστασία του περιβάλλοντος. Το EUREPGAP αποδεικνύει καθημερινά ότι είναι ένα συστηματικό πρωτόκολλο που εφαρμόζεται σε όλο τον κόσμο, επικυρώνοντας την Ορθή Γεωργική Πρακτική (ΟΓΠ). Αυτό γίνεται εφικτό δια μέσου του πρωτοκόλλου και των κριτηρίων συμμόρφωσης.

Στην Ελλάδα, ο AGROCERT του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει δημιουργήσει το πρότυπο Agro 2.1 και Agro 2.2 που ανταποκρίνονται στις αρχές του συστήματος της ολοκληρωμένης διαχείρισης της γεωργικής παραγωγής που υιοθετεί την ορθή γεωργική πρακτική στοχεύοντας στην ασφάλεια και υγιεινή των εργαζομένων, στην ασφάλεια των προϊόντων για βρώση από τον καταναλωτή και στη μικρότερη δυνατή επίπτωση στο περιβάλλον από τη γεωργική δραστηριότητα.

3.4 Το EUREPGAP στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα υπάρχουν αρκετοί διαπιστευμένοι πιστοποιητικοί φορείς που ελέγχουν την εφαρμογή των απαιτήσεων του προτύπου EUREPGAP σε φρούτα και λαχανικά. Έως σήμερα στην Ελλάδα έχουν πιστοποιηθεί επιτραπέζια σταφύλια (σουλτανίνα), βερίκοκα, αγγούρια, πιπεριές, τομάτες, μελιτζάνες, γλυκό καλαμπόκι, κολοκύθες κ.λπ.

4. Το πρότυπο EUREPGAP για Άνθη και Καλλωπιστικά

4.1 Τι είναι και πως προήλθε

Η ευνοϊκή απήχηση που είχε η εφαρμογή του προτύπου EUREPGAP στα φρέσκα φρούτα και λαχανικά, ώθησε την EUREP στη σκέψη για εκπόνηση παρόμοιου προτύπου για τα άνθη και τα καλλωπιστικά φυτά, αξιοποιώντας την εμπειρία που είχε αποκομισθεί από τα φρούτα και τα λαχανικά. Έτσι, συστάθηκε για το σκοπό αυτό το 2001 ειδική επιτροπή (από παραγωγούς, πωλητές, επιστήμονες και άλλους σχετικούς με τον κλάδο της ανθοκομίας) η οποία επεξεργάστηκε ένα νέο πρότυπο στη βάση του ήδη εγκεκριμένου EUREPGAP, αλλά προσαρμοσμένου στις ανάγκες των ανθοκομικών προϊόντων, ώστε να γίνονται αυτά αποδεκτά από τους καταναλωτές. Συγκεκριμένα, πρόκειται για ένα δεοντολογικό έγγραφο που παρέχει διεθνή πιστοποίηση και είναι σύμφωνο με το ISO 65 (EN 45011) πράγμα το οποίο σημαίνει ότι μπορεί να εφαρμοστεί παγκοσμίως με τα ίδια επαγγελματικά κριτήρια.

4.2 Στόχοι του προτύπου του EUREPGAP

Σύμφωνα με το πρότυπο για τα άνθη και τα καλλωπιστικά, που ολοκληρώθηκε στο Άμστερνταμ το 2002 και τέθηκε σε ισχύ το Σεπτέμβριο του 2003, κύριοι στόχοι για τους ανθοπαραγωγούς είναι:

- 1) η εμπιστοσύνη των καταναλωτών προς τα ανθοκομικά προϊόντα,
- 2) η ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ανθοκομική δραστηριότητα,
- 3) ο περιορισμός στο ελάχιστο της χρήσης αγροχημικών,
- 4) η ορθολογικότερη χρήση των φυσικών πόρων και
- 5) η υπεύθυνη αντιμετώπιση της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων.

Μετά τη δημοσιοποίηση και έγκριση του νέου προτύπου, παραγωγοί, προμηθευτές, χονδρέμποροι και λιανοπωλητές όλων των κατηγοριών δήλωσαν ικανοποιημένοι με τις προδιαγραφές του, αναλαμβάνοντας τη δέσμευση υποστήριξης ή εφαρμογής του. Μεταξύ αυτών και ο Ολλανδικός οργανισμός MPS, που υιοθετεί πλήρως το νέο πρότυπο λόγω της ευρείας συναίνεσης πολλών φορέων αλλά και της διεθνούς απήχησης ως κριτηρίου πιστοποίησης της ποιότητας των ανθοκομικών προϊόντων.

4.3 Τρόπος έγκρισης και πιστοποίησης

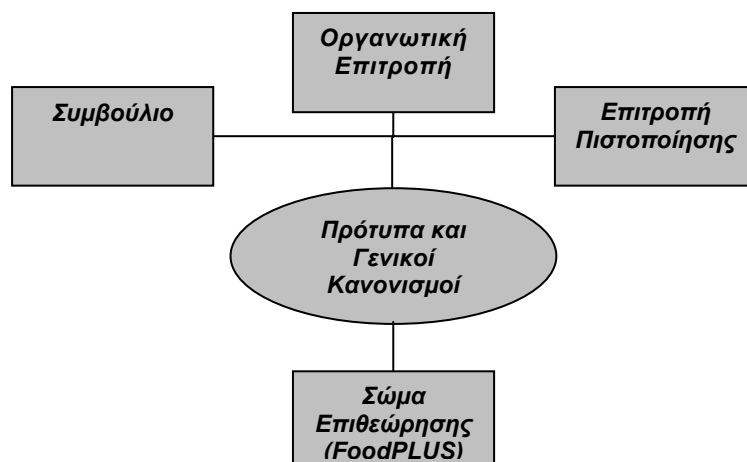
Οι ομάδες παραγωγών ή οι μεμονωμένοι παραγωγοί λαμβάνουν την έγκριση EUREPGAP μέσω ενός πιστοποιητικού EUREPGAP, το οποίο εκδίδεται από ένα εγκεκριμένο από τον EUREPGAP Πιστοποιητικό Φορέα (Certification Body). Εφόσον οι εγκεκριμένοι Πιστοποιητικοί Φορείς ελέγχονται και εκπαιδεύονται τακτικά, ο EUREPGAP ανακοινώνει μια ενημερωμένη λίστα των εγκεκριμένων Πιστοποιητικών Φορέων στην ιστοσελίδα του για κάθε χώρα εφαρμογής του προτύπου.

4.4 Οργανωτική δομή του EUREPGAP

Τα μέλη του EUREPGAP όρισαν από μόνοι τους μια διοικούσα σύνθεση για τη διατήρηση των θεμελιωδών αρχών τους, με τα εξής χαρακτηριστικά:

- ανεξάρτητη και μη κερδοσκοπική,
- δημοκρατική και συνεργάσιμη και
- ευρείας και παγκόσμιας συνεννόησης.

Η ανώτατη αρχή για την καθοδήγηση της πολιτικής του EUREPGAP βασίζεται στην Οργανωτική Επιτροπή, την οποία προεδρεύει ένας ανεξάρτητος πρόεδρος. Τα Πρότυπα και οι Γενικοί Κανονισμοί του EUREPGAP γίνονται τελικά αποδεκτά από την αντίστοιχη Επιτροπή Πιστοποίησης. Το Συμβούλιο αντιπροσωπεύει την ευρύτερη ομάδα μετόχων, το οποίο συμβουλευεί την Οργανωτική Επιτροπή και την Επιτροπή Πιστοποίησης (Εικόνα 6).

Εικόνα 6: Οργανωτική Δομή του EUREPGAP

Τα μέλη του EUREPGAP μπορούν να επιδεικνύουν το λογότυπο στην ιστοσελίδα τους μαζί με διάφορες διαφημιστικές πληροφορίες, προάγοντας έτσι την περιβαλλοντική και κοινωνική τους διαχειριστική υπευθυνότητα. Όπως οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν ήδη σε άλλα προγράμματα εξασφάλισης ποιότητας, έτσι και αυτοί θα έχουν το προνόμιο της συνεχούς βελτίωσης της τεχνικής τους, των επεμβάσεων και της διαχείρισης, επειδή πρέπει να διατηρούν τεκμηριωμένα αρχεία όλων των διαδικασιών, αλλά και να ελέγχουν κατ'επανάληψη την εφαρμογή τους ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση. Επίσης, οι εργαζόμενοι θα επωφελοούνται από τα επιπρόσθετα προγράμματα κατάρτισης.

Μέχρι τώρα, οι Φορείς Υποστήριξης του προτύπου αποτελούνται από τους σημαντικότερους λιανοπωλητές τροφίμων όπως οι Marks & Spencer, Sainsburys, Somerfield και Tesco στο Ηνωμένο Βασίλειο, η MGB Metro Group στη Γερμανία, ο CBL στην Ολλανδία και η Migros και Coop Switzerland στην Ελβετία (Πίνακας 6). Άλλοι φορείς είναι οργανισμοί παραγωγών όπως οι Βρετανοί Παραγωγοί Καλλωπιστικών Φυτών (British Ornamental Plant Producers), η Kenya Flower Council και ο MPS. Επίσης Φορέας Υποστήριξης είναι και το Florimark, ένα πρόγραμμα εξασφάλισης ποιότητας στην Ολλανδία. Ακόμη έχουν προσχωρήσει κορυφαίοι και σημαντικοί ανθοπαραγωγοί, έμποροι και εξαγωγείς από την Ολλανδία, την Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Πίνακας 6: Φορείς Υποστήριξης του προτύπου EUREPGAP για Άνθη και Καλλωπιστικά Φυτά.

Οργανισμός	Έδρα	Ιστοσελίδα	Λογότυπο
CBL	Ολλανδία	www.cbl.nl	
Coop Switzerland	Ελβετία	www.coop.ch	
Marks Spencers	Ην. Βασίλειο	www.marksandspencer.com	
MGB Metro Group	Γερμανία	www.metro.de	
Migros	Σουηδία	www.migros.ch	
Sainsburys	Ην. Βασίλειο	www.sainsburys.co.uk	
Somerfield	Ην. Βασίλειο	www.somerfield.co.uk	
Tesco	Ην. Βασίλειο	www.tesco.com	

Η EUREPGAP απαιτεί τουλάχιστον μια ετήσια επιθεώρηση των εγκαταστάσεων των παραγωγών. Τελικά, αν εκδηλωθούν διαφωνίες σχετικά με τη συμμόρφωση, η Επιτροπή Εφαρμογής του Προτύπου για τα Άνθη και Καλλωπιστικά (Standard Setting Committee Flower & Ornamentals) παρεμβαίνει για την επιψήφιση της τελικής, δεσμευτικής απόφασης.

4.5 Ιδιότητες των μελών του EUREPGAP

Διάφοροι βασικοί φορείς και προοδευτικές οργανώσεις της παγκόσμιας βιομηχανίας καλλωπιστικών φυτών έχουν γίνει μέλη από την αρχή της συνεργασίας της EUREPGAP και έχουν τα παρακάτω οφέλη:

1. παροχή δυνατότητας στη συνεχή τεχνική βελτίωση των εγγράφων της EUREPGAP
2. συμβολή στη δημοκρατική δομή της συνεργασίας, με συμμετοχή στις συνεδριάσεις των μελών και ορισμό αντιπροσώπων για τις επιτροπές και το συμβούλιο
3. επίδειξη της δέσμευσής τους προς την EUREPGAP υπογράφοντας αναφορική συμφωνία
4. επίδειξη του λογότυπού τους στην ιστοσελίδα της EUREPGAP και στα διαγράμματα παρουσίασης
5. λήψη προνομιακών πληροφοριών για όλες τις πρόσφατες τάσεις και εξελίξεις
6. παροχή εκπτώσεων στα δίδακτρα υπηρεσιών και σεμιναρίων

4.6 Τα έγγραφα που απαρτίζουν το πρότυπο της EUREPGAP

Το δεοντολογικό έγγραφο της EUREPGAP αποτελείται από:

1. το Πρωτόκολλο (το πρότυπο αναφοράς της παραγωγής)
2. τη Λίστα Ελέγχου [Checklist]
3. τους Γενικούς Κανονισμούς [General Regulations] (διαδικασία της πιστοποίησης και συγκεκριμένες ελεγκτικές απαιτήσεις).

Όλα τα παραπάνω απαρτίζουν ένα «πακέτο» και είναι μέρος μιας συμβατικής συμφωνίας μεταξύ της EUREPGAP, του Πιστοποιητικού Φορέα και του παραγωγού ή της ομάδας παραγωγών. Ένα σύνολο Σημείων Ελέγχου και Κριτηρίων Συμμόρφωσης χρησιμεύει ως οδηγός για την διασαφήνιση της διαδικασίας.

4.7 Οι Απαιτήσεις και οι Συστάσεις του EUREPGAP για την πιστοποίηση Ανθέων και Καλλωπιστικών (Σημεία Ελέγχου και Κριτήρια Συμμόρφωσης)

Οι απαιτήσεις και οι συστάσεις για την εφαρμογή του προτύπου για Άνη και Καλλωπιστικά, προκειμένου να χορηγηθεί πιστοποίηση από διαπιστευμένο οργανισμό, ανάλογα με την κατηγορία αναφέρονται αναλυτικά παρακάτω:

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
1. ΙΧΝΗΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ			
1.1	Υπάρχει ένα σύστημα που να μπορεί να ιχνηλατεί το εγγεγραμμένο EUREPGAP προϊόν προς την εγγεγραμμένη εκμετάλλευση που έχει παραχθεί;	Υπάρχει ένα τεκμηριωμένο σύστημα ιχνηλασιμότητας που επιτρέπει να ιχνηλατηθούν το εγγεγραμμένο EUREPGAP προϊόν από την εγγεγραμμένη εκμετάλλευση όπου παρήχθησαν. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
2. ΤΗΡΗΣΗ ΑΡΧΕΙΟΥ			
2.1	Είναι όλα τα αρχεία κατά την επιθεώρηση διαθέσιμα για ελάχιστη χρονική περίοδο 2 ετών;	Οι παραγωγοί διατηρούν μέχρι σήμερα αρχεία για τουλάχιστον δύο χρόνια, εκτός εάν νόμιμα απαιτείται να διατηρηθούν για μεγαλύτερη περίοδο. Αναδρομικά αρχεία δεν ζητούνται πριν την εγγραφή για EUREPGAP. Οι νέοι αιτούντες πρέπει να έχουν πλήρη αρχεία για τουλάχιστον τρεις μήνες πριν την ημερομηνία της επιθεώρησης. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
3. ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ			
3.1 Επιλογή ποικιλίας ή Υποκειμένου			
3.1.1	Γνωρίζει ο παραγωγός τη σημασία των φροντίδων στα "μητρικά φυτά" (π.χ. φυτά σποροπαραγωγής);	Πρέπει να υιοθετούνται καλλιεργητικές τεχνικές και μετρήσεις στα «μητρικά φυτά» που να μπορούν να ελαχιστοποιούν τις εισροές όπως φυτοπροστατευτικά προϊόντα και λιπάσματα στις ακολουθούμενες εγγεγραμμένες καλλιέργειες.	Σύσταση
3.1.2	Είναι ο παραγωγός ενήμερος για τις υπάρχουσες προδιαγραφές ποιότητας από τον πελάτη εάν υπάρχουν;	Υπάρχει γραπτή επικοινωνία μεταξύ παραγωγού και πελάτη, η οποία να επιδεικνύει αμοιβαία συμφωνία για τις ποιοτικές προδιαγραφές. Ο παραγωγός πρέπει να αποδεικνύει ότι υιοθετούνται οι συμφωνηθείσες ποιοτικές προδιαγραφές. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
3.1.3	Ανταποκρίνονται τα υποκείμενα και οι ποικιλίες στις απαιτήσεις των κύριων πελατών;	Υπάρχει γραπτή συμφωνία μεταξύ του πελάτη και του παραγωγού, και τα χαρακτηριστικά της ποικιλίας συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές ποιότητας του πελάτη.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
3.1.4	Όπου οι ποικιλίες και τα υποκείμενα είναι σύμφωνα με τις απαιτήσεις των πελατών, υπάρχει γραπτή λεπτομερή αναφορά της ποικιλίας που θα καλλιεργηθεί;	Υπάρχει γραπτή συμφωνία μεταξύ του πελάτη και του παραγωγού, και τα χαρακτηριστικά της ποικιλίας συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές ποιότητας του πελάτη.	Σύσταση
3.1.5	Ανταποκρίνονται τα καλλιεργούμενα φυτά στις γραπτές προδιαγραφές;	Τεκμηριωμένα αρχεία, π.χ. πιστοποιητικό φυτοϋγείας πρέπει να είναι διαθέσιμα και σύμφωνα με τις προδιαγραφές ποιότητας του πελάτη.	Σύσταση
3.1.6	Είναι τα χαρακτηριστικά της ποικιλίας ή του υποκειμένου σύμφωνα με τις οδηγίες της Ε.Π.Π. (Διεθνής Ένωση για την Προστασία νέων Ποικιλιών των φυτών);	Υπάρχουν τεκμηριωμένα διαθέσιμα έγγραφα που να αποδεικνύουν ότι οι ποικιλίες καλλιεργήθηκαν σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και με τα ιδιοκτησιακά πνευματικά δικαιώματα. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
3.2 Ποιότητα των Σπόρων και των Υποκειμένων			
3.2.1	Υπάρχει ένα έγγραφο που να εγγυάται την ποιότητα του σπόρου και το ποσοστό ριζοβολίας, το όνομα της ποικιλίας, τον αριθμό παρτίδας και χονδρέμπορο;	Υπάρχει και διατηρείται διαθέσιμο καθημερινό αρχείο / πιστοποιητικό που να αφορά την ποιότητα του σπόρου, το ποσοστό ριζοβολίας, το όνομα της ποικιλίας, τον αριθμό παρτίδας και του χονδρέμπορο.	Σύσταση
3.3 Ανθεκτικότητα σε Εχθρούς και Ασθένειες			
3.3.1	Έχουν οι καλλιεργούμενες ποικιλίες ανθεκτικότητα / αντοχή σε εμπορικά σημαντικούς εχθρούς και ασθένειες;	Ο παραγωγός θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι καλλιεργεί ποικιλίες με ανθεκτικότητα ή αντοχή εφόσον υπάρχουν.	Σύσταση
3.3.2	Είναι ενήμεροι οι παραγωγοί για το βαθμό ανθεκτικότητας σε εχθρούς και ασθένειες;	Πρέπει να υπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεία για το βαθμό ανθεκτικότητας σε εχθρούς και ασθένειες.	Σύσταση
3.4 Επένδυση και χειρισμός σπόρων			
3.4.1	Είναι ο χειρισμός σπόρου απαραίτητος και ο πλέον αποτελεσματικός τρόπος για την αντιμετώπιση των εχθρών και ασθενειών;	Όταν έχει γίνει χειρισμός σπόρου υπάρχουν αρχεία με το όνομα του προϊόντος (ντων) που χρησιμοποιήθηκε και το στόχο (ους) (εχθρούς και / ή ασθένειες).	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
3.5 Πολλαπλασιαστικό Υλικό και Νεαρά Φυτάρια			
3.5.1	Το προμηθευόμενο πολλαπλασιαστικό υλικό και τα νεαρά φυτάρια συνοδεύονται από επίσημα αναγνωρισμένα πιστοποιητικά φυτοϋγείας;	Υπάρχει πιστοποιητικό φυτοϋγείας διαθέσιμο και σύμφωνο με τις οδηγίες τις Ε.Ε, την εθνική νομοθεσία ή με αναγνωρισμένους κανόνες που έχουν τεθεί από το εμπόριο.	Απαίτηση
3.5.2	Είναι τα φυτά απαλλαγμένα από ορατά σημάδια προσβολής εχθρών και ασθενειών;	Όταν τα φυτά έχουν ορατά σημάδια ζημιών από εχθρούς και ασθένειες, θα πρέπει να είναι διαθέσιμη η αιτιολογία (πχ. κατώφλι επέμβασης).	Σύσταση
3.5.3	Υπάρχουν τεκμηριωμένες εγγυήσεις ποιότητας ή πιστοποιητικά παραγωγής;	Τα αρχεία πρέπει να δείχνουν ότι το πολλαπλασιαστικό υλικό είναι κατάλληλο για τον σκοπό πχ. Πιστοποιητικό ποιότητας, όροι παράδοσης ή υπογραμμένες επιστολές.	Απαίτηση
3.5.4	Υπάρχουν εγκατεστημένα συστήματα ελέγχου για την φυτοϋγεία των παραγόμενων μητρικών φυτών;	Υπάρχει ένα σύστημα ελέγχου ποιότητας που περιλαμβάνει σύστημα παρακολούθησης για ορατά σημάδια προσβολών, με πρόσφατα αρχεία παρακολούθησης διαθέσιμα.	Απαίτηση
3.5.5	Έχουν καταγραφεί οι εφαρμογές φυτοπροστατευτικών προϊόντων που εφαρμόστηκαν κατά την ανάπτυξη των φυτών;	Υπάρχουν διαθέσιμες καταγραφές επεμβάσεων φυτοπροστατευτικών προϊόντων που εφαρμόστηκαν κατά την ανάπτυξη των φυτών στις οποίες περιλαμβάνεται το όνομα του προϊόντος, η ημερομηνία, η δόση εφαρμογής και το μεσοδιάστημα.	Σύσταση
4. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΟΥ			
4.1 Ιστορικό Αγροτεμαχίου			
4.1.1	Έχει δημιουργηθεί ένα σύστημα καταγραφής για κάθε αγρό, οπωρώνα ή θερμοκήπιο;	Υπάρχουν τεκμηριωμένα αρχεία για το κάθε αγροτεμάχιο που καλύπτεται από μία καλλιέργεια και τις αγρονομικές δραστηριότητες σχετικά με αυτό το αγροτεμάχιο. OXI M/E	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
4.1.2	Έχει δημιουργηθεί ένα σύστημα οπτικής αναγνώρισης ή σύστημα αναφοράς για εγγεγραμμένους αγρούς ή θερμοκήπια;	Κάθε αγρός ή θερμοκήπιο σημασμένο με έναν μοναδικό κωδικό, αριθμό ή χρώμα που χρησιμοποιείται σε όλες τις καταγραφές που αναφέρονται σ' αυτό το αγροτεμάχιο. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
4.1.3	Υπάρχει εκτίμηση επικινδυνότητας για νέα αγροτεμάχια που να περιλαμβάνει την προηγούμενη χρήση του εδάφους και την πιθανή επίδραση της παραγωγής σε γειτονικές καλλιέργειες και άλλες περιοχές;	Στην εκτίμηση επικινδυνότητας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο τύπος του εδάφους, η διάβρωση, η ποιότητα και η στάθμη των υπόγειων υδάτων, η διαθεσιμότητα των ανανεώσιμων πηγών νερού, η προηγούμενη χρήση του εδάφους, οι νηματώδεις και η επίδραση σε γειτονικές περιοχές. Αρχεία, αναλύσεις και γραπτές τεκμηριώσεις πρέπει να είναι διαθέσιμες.	Απαίτηση
4.1.4	Υπάρχει ένα τεκμηριωμένο σχέδιο διαχείρισης που να καθορίζει στρατηγικές για την ελαχιστοποίηση όλων των αναγνωρισμένων κινδύνων;	Κάθε αναγνωρισμένος κίνδυνος πρέπει να υποδεικνύεται η σοβαρότητα και η πιθανότητα καθώς και τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την πρόληψη ή τον έλεγχο του κινδύνου.	Απαίτηση
4.1.5	Το σχέδιο διαχείρισης αποδεικνύει τη καταλληλότητα της θέσης για γεωργική παραγωγή;	Όταν η εκτίμηση επικινδυνότητας αναγνωρίσει ένα μη ελεγχόμενο κίνδυνο ο οποίος είναι κρίσιμος για την υγεία ή/και για το περιβάλλον, τότε η περιοχή δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί για γεωργικές δραστηριότητες.	Απαίτηση
4.2 Αμειψισπορές			
4.2.1	Υπάρχουν τεκμηρίωση που να αποδεικνύει ότι πραγματοποιείται αμειψισπορά στο αγρόκτημα;	Υπάρχει μία τεκμηριωμένη καταγραφή των αμειψισπορών, π.χ. βασισμένα σε αναλογίες 1:3 ή 1:4, με μια περίοδο αγρανάπαυσης.	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
4.2.2	Σε περίπτωση απουσίας αμειψισποράς υπάρχει γραπτή αιτιολόγηση για την απουσία αυτή;	Τα υποστρώματα μπορούν να εξαιρεθούν από την αμειψισπορά. Εάν η αμειψισπορά δεν πραγματοποιείται αλλά είναι εφαρμόσιμη, πρέπει να υπάρχει μία τεκμηριωμένη καταγραφή η οποία να δικαιολογεί την απουσία αμειψισποράς.	Απαιτήση
5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΔΑΦΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΡΩΜΑΤΩΝ			
5.1 Εδαφολογικοί Χάρτες			
5.1.1	Έχουν γίνει εδαφολογικοί χάρτες για την εκμετάλλευση;	Ο εδαφικός τύπος για κάθε αγροτεμάχιο πρέπει να προκύπτει από το προφίλ του εδάφους και την ανάλυση του εδάφους.	Σύσταση
5.2 Καλλιέργεια			
5.2.1	Χρησιμοποιούνται τεχνικές καλλιέργειας που αποδεδειγμένα βελτιώνουν ή διατηρούν τη δομή του εδάφους και αποφεύγεται η συμπίεση του;	Γεωργικά μηχανήματα (άροτρα, αλέτρια και σβάρνες) πρέπει να είναι κατάλληλα για χρήση στη γη.	Σύσταση
5.3 Διάβρωση Εδάφους			
5.3.1	Χρησιμοποιούνται καλλιεργητικές τεχνικές που να ελαχιστοποιούν τη πιθανότητα για διάβρωση του εδάφους;	Υπάρχει οπτική παρατήρηση ή τεκμηριωμένα στοιχεία καλλιέργειας κατά τις ισοΰψεις στις πλαγιές, στραγγιστικές τάφροι, φυτοκάλυψη με γρασίδι ή χλωρή λίπανση, δέντρα και θάμνους στις παρυφές των αγροτεμαχίων κτλ.	Απαιτήση
5.4 Απολύμανση Εδάφους			
5.4.1	Υπάρχει γραπτή αιτιολόγηση για τη χρήση υποκαπνιστικών εδάφους;	Το Βρωμιούχο Μεθύλιο δεν επιτρέπεται μετά την 31 ^η Δεκεμβρίου 2004. Υπάρχει γραπτή απόδειξη η οποία αιτιολογεί τη χρήση υποκαπνιστικών εδάφους περιλαμβάνοντας την τοποθεσία, την ημερομηνία, τη δραστική ουσία, τη δόση, τη μέθοδο εφαρμογής και το χειριστή.	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
5.4.2	Έχουν διερευνηθεί εναλλακτικοί μέθοδοι πριν τη χρήση χημικών υποκαπνιστικών;	Ο παραγωγός θα πρέπει να δείξει ότι έχει αξιολογήσει εναλλακτικές προς τον υποκαπνισμό λύσεις, μέσω τεχνογνωσίας, γραπτής απόδειξης ή αποδεκτής τοπικής πρακτικής.	Σύσταση
5.5 Υποστρώματα			
5.5.1	Εάν χρησιμοποιούνται υποστρώματα, υπάρχουν αρχεία διαθέσιμα να επιδεικνύουν την καταλληλότητα αυτών των υποστρωμάτων;	Υπάρχουν αρχεία που επιδεικνύουν την καταλληλότητα του υποστρώματος για τη συγκεκριμένη καλλιέργεια π.χ. τεχνικές προδιαγραφές από τον προμηθευτή των υποστρωμάτων, αποτελέσματα αναλύσεων.	Απαίτηση
5.5.2	Συμμετέχει ο καλλιεργητής σε προγράμματα ανακύκλωσης για υποστρώματα;	Ο παραγωγός πρέπει να διατηρεί αρχεία για τις ποσότητες που έχουν ανακυκλωθεί και τις ημερομηνίες. Τιμολόγια/φορτωτικές είναι αποδεκτά. Εάν δεν υπάρχει συμμετοχή σε κάποιο διαθέσιμο πρόγραμμα ανακύκλωσης, θα πρέπει να αιτιολογηθεί.	Σύσταση
5.5.3	Εάν χρησιμοποιούνται χημικά για την αποστείρωση υποστρωμάτων για επαναχρησιμοποίηση, έχει καταγραφεί η τοποθεσία της αποστείρωσης;	Εάν γίνεται αποστείρωση υποστρωμάτων στην εκμετάλλευση, το όνομα ή τα στοιχεία του αγροτεμαχίου πρέπει να καταγράφονται, αλλιώς το όνομα της εταιρείας που κάνει την αποστείρωση και η θέση που γίνεται.	Απαίτηση
5.5.4	Εάν χρησιμοποιούνται χημικά για την αποστείρωση υποστρωμάτων για επαναχρησιμοποίηση, έχει καταγραφεί η ημερομηνία της αποστείρωσης;	Οι ημερομηνίες αποστείρωσης πρέπει να καταγράφονται ως ημέρα / μήνας / έτος.	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
5.5.5	Εάν χρησιμοποιούνται χημικά για την αποστείρωση υποστρωμάτων για επαναχρησιμοποίηση, έχει καταγραφεί το είδος του χημικού που χρησιμοποιήθηκε;	Πρέπει να καταγράφεται η εμπορική ονομασία, η δραστική ουσία του χημικού προϊόντος που χρησιμοποιήθηκε.	Απαίτηση
5.5.6	Εάν χρησιμοποιούνται χημικά για την αποστείρωση υποστρωμάτων για επαναχρησιμοποίηση, έχει καταγραφεί η μέθοδος της αποστείρωσης;	Πρέπει να καταγράφεται ο τύπος του μηχανήματος (π.χ. tank 1000 λίτρα κ.τ.λ.) και η μέθοδος όπως διαβροχή ή νεφελοψεκασμός	Απαίτηση
5.5.7	Εάν χρησιμοποιούνται χημικά για την αποστείρωση υποστρωμάτων για επαναχρησιμοποίηση, έχει καταγραφεί το όνομα του χειριστή;	Πρέπει να καταγράφεται το όνομα του χειριστή χημικών (το άτομο που εφάρμοσε το φυτοπροστατευτικό προϊόν και έκανε την αποστείρωση).	Απαίτηση
5.5.8	Όταν επαναχρησιμοποιούνται υποστρώματα, χρησιμοποιείται η χρήση ατμού ως η προτιμώμενη επιλογή για την αποστείρωση;	Όταν επαναχρησιμοποιούνται τα υποστρώματα η χρήση ατμού πρέπει να είναι η προτιμώμενη επιλογή για την αποστείρωση .	Σύσταση
5.5.9	Είναι τα υποστρώματα ιχνηλάσιμα μέχρι την πηγή από την οποία προήλθαν, και η οποία δεν ανήκει σε προστατευόμενη περιοχή;	Υπάρχουν καταγραφές που αποδεικνύουν τη προέλευση των υποστρωμάτων που χρησιμοποιήθηκαν. Στις καταγραφές αποδεικνύεται ότι τα υποστρώματα δεν προέρχονται από προστατευόμενες περιοχές.	Απαίτηση
6. ΧΡΗΣΗ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ			
6.1 Θρεπτικές Απαιτήσεις			
6.1.1	Έχει αναπτυχθεί ένα σχέδιο καλλιεργητικών ή εδαφολογικών που να εξασφαλίσει την ελαχιστοποίηση των θρεπτικών απωλειών;	Με βάση την ανάλυση επικινδυνότητας και την εδαφολογική ανάλυση ο παραγωγός πρέπει να κάνει ένα καλλιεργητικό σχέδιο και ένα πρόγραμμα λίπανσης (χρόνος, συχνότητα, και ποσότητα) για ελαχιστοποίηση των θρεπτικών απωλειών.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
6.1.2	<p>Η εφαρμογή των λιπασμάτων έχει βασιστεί σε υπολογισμό των θρεπτικών απαιτήσεων της καλλιέργειας και σε αναλύσεις των θρεπτικών στοιχείων στο έδαφος, την καλλιέργεια ή το θρεπτικό διάλυμα;</p>	<p>Πρέπει να γίνονται υπολογισμοί τουλάχιστον μια φορά για κάθε μια καλλιέργεια που συγκομίζεται και σε καθορισμένη τακτική βάση (π.χ. κάθε δύο εβδομάδες στα κλειστά συστήματα) για καλλιέργειες συνεχούς συγκομιδής (η ανάλυση μπορεί να διεξάγεται με εξοπλισμό μέσα στην καλλιέργεια ή με φορητό εξοπλισμό).</p>	Σύσταση
6.1.3	<p>Η εφαρμογή της λίπανσης ικανοποιεί τις ανάγκες της καλλιέργειας όπως και τη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους;</p>	<p>Οι πραγματικές εφαρμοσμένες ποσότητες συμμορφώνονται με το σχέδιο λίπανσης της καλλιέργειας. Διαθέσιμες τακτικές εδαφολογικές αναλύσεις. OXI M/E</p>	Απαίτηση
6.2 Οδηγίες για την Ποσότητα και τον Τύπο Λιπάσματος			
6.2.1	<p>Μπορεί ο τεχνικός υπεύθυνος να αποδείξει την ικανότητά του να υπολογίζει την ποσότητα και τον τύπο του λιπάσματος που θα χρησιμοποιηθεί;</p>	<p>Τεκμηριωμένη απόδειξη πρέπει να είναι διαθέσιμη και να αποδεικνύει την εκπαίδευση και την ικανότητα του τεχνικού υπεύθυνου να υπολογίζει την ποσότητα και τον τύπο του λιπάσματος που θα χρησιμοποιηθεί. OXI M/E</p>	Απαίτηση
6.3 Καταγραφές εφαρμογής			
6.3.1	<p>Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές λιπασμάτων στο έδαφος, διαφυλλικών περιλαμβανομένων των στοιχείων του αγροτεμαχίου ή του σημείου αναφοράς;</p>	<p>Σε όλες τις οδηγίες εφαρμογής λιπασμάτων καταγράφεται η γεωγραφική θέση, το όνομα ή κωδικό αναφοράς τους αγροτεμαχίου και τα στοιχεία του αγροτεμαχίου που βρίσκεται η καλλιέργεια. OXI M/E</p>	Απαίτηση
6.3.2	<p>Έχουν καταγραφεί όλες οι ημερομηνίες εφαρμογής λιπασμάτων στο έδαφος και διαφυλλικών;</p>	<p>Σε όλες τις οδηγίες εφαρμογής λιπασμάτων καταγράφεται η ακριβής ημερομηνία (ημέρα / μήνας / έτος) της εφαρμογής. OXI M/E</p>	Απαίτηση
6.3.3	<p>Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές λιπασμάτων στο έδαφος και διαφυλλικών περιλαμβανομένων του είδους του λιπάσματος;</p>	<p>Σε όλες τις οδηγίες εφαρμογής λιπασμάτων καταγράφεται το εμπορικό όνομα, τον τύπο του λιπάσματος (π.χ. N, P, K) ή τις συγκεντρώσεις (π.χ. 17-17-17). OXI M/E</p>	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
6.3.4	Έχουν καταγραφεί όλες οι ποσότητες των λιπασμάτων που έχουν εφαρμοστεί στο έδαφος και διαφυλλικά;	Σε όλες τις οδηγίες εφαρμογής λιπασμάτων καταγράφεται η ποσότητα του προϊόντος που έχει εφαρμοστεί σε βάρος ή σε όγκο. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
6.3.5	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές λιπασμάτων στο έδαφος και διαφυλλικών περιλαμβανομένης της μεθόδου εφαρμογής;	Σε όλες τις οδηγίες εφαρμογής λιπασμάτων καταγράφεται το είδος του εξοπλισμού εφαρμογής που χρησιμοποιείται και τη μέθοδο (μέσω άρδευσης ή μηχανική διανομή). ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
6.3.6	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές λιπασμάτων στο έδαφος και διαφυλλικών περιλαμβανομένων των στοιχείων του χειριστή;	Σε όλες τις οδηγίες εφαρμογής λιπασμάτων καταγράφεται το όνομα του χειριστή. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
6.4 Χρόνος και Συχνότητα Εφαρμογής			
6.4.1	Έχει υπολογιστεί η ποσότητα λιπάσματος που εφαρμόζεται ώστε να βελτιστοποιηθούν τα οφέλη και να ελαχιστοποιηθούν οι θρεπτικές απώλειες;	Η ποσότητα πρέπει να βασιστεί στην εδαφολογική ανάλυση και οι συνιστώμενες ποσότητες από τους συμβούλους.	Σύσταση
6.4.2	Έχει υπολογιστεί ο χρόνος εφαρμογής του λιπάσματος ώστε να βελτιστοποιηθούν τα οφέλη και να ελαχιστοποιηθούν οι θρεπτικές απώλειες;	Ο παραγωγός πρέπει να λάβει υπόψη το στάδιο ανάπτυξης της καλλιέργειας και τις καιρικές συνθήκες.	Σύσταση
6.4.3	Βρίσκεται μέσα στα εθνικά ή τοπικά όρια η ποσότητα του αζώτου που εφαρμόστηκε;	Οι χρησιμοποιούμενες ποσότητες αζώτου πρέπει να υπολογίζονται σε ετήσια βάση. Θα πρέπει να είναι διαθέσιμο στην εκμετάλλευση ένα έγγραφο που καταγράφει λεπτομερώς τα εθνικά ή τοπικά όρια για την αζωτούχο λίπανση. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
6.4.4	Ένα καθιερωθεί σχέδιο διαχείρισης του αζώτου;	Ένα τεκμηριωμένο σχέδιο το οποίο καλύπτει την ανάλυση του αζώτου στην αρχή και στο τέλος της καλλιεργητικής περιόδου ή ανά αγροτεμάχιο, όπου υπάρχει σύστημα αμειψισποράς. Η συχνότητα θα πρέπει να είναι τουλάχιστον μία φορά το χρόνο για όλες τις καλλιέργειες, και συχνότερα εάν το σχέδιο διαχείρισης του αζώτου δείχνει την ανάγκη. Ο χρόνος εφαρμογής και όλες οι πηγές αζώτου πρέπει να υπολογίζονται και να λαμβάνονται υπόψη όταν γίνονται εφαρμογές αζώτου.	Σύσταση
6.4.5	Έχει χρησιμοποιηθεί το σχέδιο για να υπολογιστούν οι ποσότητες αζώτου που εφαρμόζονται;	Οι ποσότητες αζώτου που εφαρμόζονται πρέπει να υπολογίζονται από το σχέδιο διαχείρισης.	Σύσταση
6.5 Εξοπλισμός Εφαρμογής			
6.5.1	Διατηρείται σε καλή κατάσταση ο εξοπλισμός εφαρμογής λιπασμάτων;	Υπάρχουν διαθέσιμα εάν ζητηθούν αρχεία συντήρησης (ημερομηνία και τύπος συντήρησης) ή τιμολόγια ανταλλακτικών .	Απαίτηση
6.5.2	Ρυθμίζεται ο εξοπλισμός εφαρμογής λιπασμάτων ώστε να διασφαλίζεται η ακριβή κατανομή τους;	Υπάρχουν τεκμηριωμένα αρχεία της επαλήθευσης της ρύθμισης μέσα στους τελευταίους 12 μήνες η οποία πραγματοποιήθηκε από εξειδικευμένες εταιρίες, προμηθευτές εξοπλισμού εφαρμογής λιπασμάτων, ή από τον ίδιο τον παραγωγό. Η επαλήθευση της ρύθμισης πρέπει να καλύπτει την ποσότητα ανά μονάδα χρόνου και ανά μονάδα έκτασης.	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
6.6 Αποθήκευση Λιπασμάτων			
6.6.1	Υπάρχουν διαθέσιμα και ενημερωμένα αρχεία απογραφής στην εκμετάλλευση;	Τα αρχεία απογραφής (με λεπτομερείς πληροφορίες για τις ποσότητες που εισέρχονται και εξέρχονται) πρέπει να ανανεώνονται ετησίως.	Απαίτηση
6.6.2	Αποθηκεύονται τα λιπάσματα σε ξεχωριστό χώρο από τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα;	Η ελάχιστη απαίτηση είναι δύο σαφώς διαχωρισμένοι χώροι με έναν τοίχο.	Σύσταση
6.6.3	Όπου δεν είναι δυνατό να αποθηκευτούν τα λιπάσματα και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε ξεχωριστούς χώρους, τα λιπάσματα και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα διαχωρίζονται και τοποθετούνται σημάνσεις;	Τα λιπάσματα και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα πρέπει το κάθε ένα να διατηρείται σε μία πλευρά της αποθήκης με ένα φυσικό εμπόδιο ενδιάμεσα. Οι σημάνσεις των προϊόντων και οι πινακίδες πρέπει να είναι σαφείς και ορατές.	Σύσταση
6.6.4	Αποθηκεύονται τα λιπάσματα σε καλυμμένο χώρο;	Ο καλυμμένος χώρος πρέπει να είναι κατάλληλος για την προστασία των λιπασμάτων από ατμοσφαιρικές επιδράσεις όπως ηλιοφάνεια, παγετός και βροχή.	Απαίτηση
6.6.5	Αποθηκεύονται τα λιπάσματα σε καθαρό χώρο;	Τα λιπάσματα πρέπει να αποθηκεύονται σε χώρο απαλλαγμένο από απόβλητα, μέρη όπου ζουν και πολλαπλασιάζονται τρωκτικά, διαρροές ή χυμένα λιπάσματα πρέπει να απομακρύνονται.	Απαίτηση
6.6.6	Αποθηκεύονται τα λιπάσματα σε ξηρό χώρο;	Ο χώρος αποθήκευσης των λιπασμάτων πρέπει να είναι απαλλαγμένος από νερό βροχής ή μέρη με υψηλή συμπύκνωση υδρατμών, που προάγουν το σχηματισμό μούχλας. Ο αποθηκευτικός χώρος πρέπει να αερίζεται καλά.	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
6.6.7	Αποθηκεύονται τα λιπάσματα με τον κατάλληλο τρόπο ο οποίος να μειώνει τον κίνδυνο ρύπανσης πηγών νερού;	Ο αποθηκευτικός χώρος δεν πρέπει να κατασκευαστεί σε άμεση γεινίαση με πηγές νερού. Σε περίπτωση χυμένης ποσότητας λιπασμάτων πρέπει να υπάρχουν διαθέσιμα μέτρα για την αποφυγή μόλυνσης των πηγών νερού από τα λιπάσματα (π.χ. αδιαπέραστα από υγρά πατώματα, υλικά καθαρισμού).	Απαιτήση
6.6.8	Αποθηκεύονται τα λιπάσματα ξεχωριστά από το πολλαπλασιαστικό υλικό;	Τα λιπάσματα δεν πρέπει να αποθηκεύονται μαζί με το πολλαπλασιαστικό υλικό. Όταν λιπάσματα και πολλαπλασιαστικό υλικό ή σπόροι αποθηκεύονται στο ίδιο κτίριο, πρέπει να αποθηκεύονται σε διαφορετικούς κλειστούς χώρους χωριστά.	Απαιτήση
6.6.9	Αποθηκεύονται τα λιπάσματα ξεχωριστά από νωπά προϊόντα;	Τα λιπάσματα δεν πρέπει να αποθηκεύονται μαζί με νωπά προϊόντα.	Απαιτήση
6.6.10	Αποθηκεύονται τα συμπυκνωμένα οξέα ξεχωριστά από κάθε άλλο υλικό;	Τα συμπυκνωμένα οξέα πρέπει να αποθηκεύονται ξεχωριστά από οποιαδήποτε άλλο υλικό.	Απαιτήση
6.6.11	Αποθηκεύονται τα συμπυκνωμένα οξέα σε ξεχωριστό και κλειδωμένο χώρο;	Τα συμπυκνωμένα οξέα πρέπει να αποθηκεύονται σε ξεχωριστό, κλειδωμένο χώρο εκτός αν είναι καλυμμένα σύμφωνα με τις απαιτήσεις για την αποθήκευση φυτοπροστατευτικών προϊόντων.	Απαιτήση
6.6.12	Υποδεικνύονται σαφώς όλες οι περιοχές κινδύνου και ατυχήματος;	Οι σωστές πινακίδες προειδοποίησης κινδύνων πρέπει να είναι σαφείς, μόνιμες, κατανοητές και ορατές.	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
6.7 Οργανικά Λιπάσματα			
6.7.1	Αποθηκεύονται τα οργανικά λιπάσματα με κατάλληλο τρόπο, ο οποίος μειώνει τον κίνδυνο μόλυνσης του περιβάλλοντος;	Εάν τα οργανικά λιπάσματα αποθηκεύονται στην εκμετάλλευση η αποθήκη πρέπει να είναι ένας καθορισμένος χώρος, τουλάχιστον 25 μέτρα από άμεσες πηγές υδροληψίας όπως τα επιφανειακά ύδατα.	Σύσταση
6.7.2	Δεν χρησιμοποιούνται ακατέργαστα ανθρώπινα βοθρολύματα στην εκμετάλλευση;	Τα ακατέργαστα ανθρώπινα λύματα δεν χρησιμοποιούνται στην εκμετάλλευση. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
6.7.3	Η χρήση κατεργασμένων ανθρώπινων λυμάτων στο έδαφος συνοδεύεται από στοιχεία και/ή αναγνωρισμένους κώδικες πρακτικής οι οποίοι αποδεικνύουν ότι κάθε πιθανός κίνδυνος διατηρείται στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο;	Τα αρχεία πρέπει να περιλαμβάνουν ημερομηνία, θέση, καλλιέργεια, και αποτελέσματα αναλύσεων των λυμάτων. Η χρήση των λυμάτων πρέπει να γίνεται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (Πρέπει να υπάρχει διαθέσιμο ένα αντίγραφο της νομοθεσίας ή του κώδικα πρακτικής).	Απαίτηση
6.7.4	Βασίζεται η εφαρμογή οργανικών λιπασμάτων σε υπαίθρια καλλιέργεια σε ένα πρόγραμμα ορθολογικής λίπανσης;	Σύσταση λίπανσης πρέπει να γίνεται με τεκμηριωμένους θρεπτικούς υπολογισμούς καθώς και του χρόνου εφαρμογής.	Σύσταση
7. ΑΡΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΔΡΟΛΙΠΑΝΣΗ			
7.1 Πρόβλεψη Αναγκών Άρδευσης			
7.1.1	Έχουν χρησιμοποιηθεί μέθοδοι συστηματικής πρόβλεψης των αναγκών της καλλιέργειας σε νερό;	Έχουν γίνει υπολογισμοί στηριζόμενοι σε καταγεγραμμένα δεδομένα π.χ. βροχόμετρα, δίσκους συλλογής σε περίπτωση υποστρωμάτων, εξατμισόμετρα, τασίμετρα (% υγρασίας εδάφους) και εδαφολογικοί χάρτες.	Σύσταση
7.1.2	Υπολογίζεται η άρδευση λαμβάνοντας υπόψη η προβλεπόμενη βροχόπτωση;	Διαθέσιμες τεκμηριωμένες καταγραφές της προβλεπόμενης βροχόπτωσης και της πραγματικής βροχόπτωσης (βροχόμετρα) στις υπαίθριες καλλιέργειες.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
7.2 Μέθοδος Άρδευσης			
7.2.1	Χρησιμοποιήθηκε το πιο αποτελεσματικό και εμπορικά πρακτικό σύστημα άρδευσης για την καλύτερη αξιοποίηση των πηγών νερού;	Το αρδευτικό σύστημα που χρησιμοποιείται είναι το πιο αποτελεσματικό από τα διαθέσιμα για την καλλιέργεια και αποδεκτό από τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής.	Σύσταση
7.2.2	Έχει μελετηθεί ένα Σχέδιο Διαχείρισης Νερού με σκοπό την αποδοτικότερη χρήση του και την ελαχιστοποίηση των απωλειών;	Ένα τεκμηριωμένο Σχέδιο Διαχείρισης Νερού το οποίο περιγράφει τα βήματα και τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν για την υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης.	Σύσταση
7.2.3	Τηρούνται καταγραφές της χρήσης του νερού;	Καταγραφές δείχνουν την ημερομηνία και τον όγκο ανά υδρόμετρο ή αρδευτική μονάδα. Αν ο παραγωγός ακολουθεί πρόγραμμα άρδευσης θα πρέπει να καταγραφεί ο υπολογιζόμενος και ο εφαρμοσμένος όγκος νερού. Όλες οι άδειες άντλησης και τα λοιπά σχετικά έγγραφα είναι τεκμηριωμένα και διαθέσιμα.	Σύσταση
7.3 Ποιότητα του Νερού Άρδευσης			
7.3.1	Χρησιμοποιείται τώρα ή στο παρελθόν νερό υπονόμων για άρδευση;	Ανεπεξέργαστα νερά υπονόμων δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιούνται για άρδευση. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
7.3.2	Έχει ολοκληρωθεί μία εκτίμηση επικινδυνότητας για το νερό άρδευσης;	Στην εκτίμηση επικινδυνότητας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η συχνότητα ανάλυσης, οι πηγές του νερού, οι πόροι, η αειφορία των πηγών και η ευαισθησία τους στη ρύπανση, στην αποξήρανση των πηγών και στο περιβάλλον.	Σύσταση
7.3.3	Γίνεται ανάλυση του νερού άρδευσης τουλάχιστον μια φορά το χρόνο;	Η ανάλυση νερού για τα θρεπτικά στοιχεία πραγματοποιείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
7.3.4	Έχουν συγκριθεί τα αποτελέσματα της ανάλυσης με τα αποδεκτά επίπεδα;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές είτε στην εργαστηριακή αναφορά ή σε άλλη τεκμηρίωση η οποία συγκρίνει τα αποτελέσματα με τα αποδεκτά εθνικά ή διεθνή όρια.	Σύσταση
7.3.5	Γίνονται ενέργειες πάνω σε μη αποδεκτά αποτελέσματα;	Υπάρχουν διαθέσιμες καταγραφές των ενεργειών που έχουν πραγματοποιηθεί και ποια είναι τα αποτελέσματα τους μέχρι τώρα .	Σύσταση
7.4 Προέλευση Νερού Άρδευσης			
7.4.1	Λαμβάνεται το νερό άρδευσης από αιεφόρες πηγές;	Οι αιεφόρες πηγές είναι πηγές που παρέχουν αρκετό νερό υπό κανονικές συνθήκες (συνθήκες που αντιπροσωπεύουν το μέσο όρο).	Σύσταση
7.4.2	Έχουν ληφθεί οδηγίες άντλησης από τις αρμόδιες αρχές;	Τεκμηριωμένα αρχεία είναι διαθέσιμα (επιστολές, άδειες).	Σύσταση
8. ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ			
8.1 Βασικά Στοιχεία Φυτοπροστασίας			
8.1.1	Έχει επιτευχθεί η προστασία της καλλιέργειας από εχθρούς, ασθένειες και ζιζάνια με την ελάχιστη απαραίτητη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Όλες οι εισροές φυτοπροστατευτικών προϊόντων τεκμηριώνονται και περιλαμβάνουν γραπτές αιτιολογήσεις, τους στόχους και την ουδό παρέμβασης. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.1.2	Εφαρμόζουν οι παραγωγοί αναγνωρισμένες τεχνικές Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Φυτοπροστασίας (IPM) σε προληπτική βάση;	Όπου είναι τεχνικά εφικτό και οικονομικά εφαρμόσιμο τεχνικές Ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας (IPM), BT's, ωφέλιμα έντομα κ.τ.λ. χρησιμοποιούνται για την αποφυγή παρουσίας εχθρών, ασθενειών ή ζιζανίων στις καλλιέργειες.	Σύσταση
8.1.3	Έχει δοθεί βοήθεια για την εφαρμογή συστημάτων Ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας (IPM) μέσω κατάρτισης ή συμβουλών;	Ο τεχνικός υπεύθυνος της εκμετάλλευσης έχει λάβει επίσημη, τεκμηριωμένη εκπαίδευση και/ή ο εξωτερικός σύμβουλος για την Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία (IPM) μπορεί να αποδείξει τις τεχνικές του ικανότητες.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.2 Επιλογή Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων			
8.2.1	<p>Η επιλογή των χρησιμοποιούμενων φυτοπροστατευτικών προϊόντων γίνεται από τα κατάλληλα για το συγκεκριμένο στόχο σκευάσματα και έχουν την ελάχιστη επίδραση στους ωφέλιμους οργανισμούς, στην υδρόβια ζωή, στους εργαζόμενους και στους καταναλωτές, και δεν καταστρέφουν το στρώμα του όζοντος;</p>	<p>Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που εφαρμόζονται είναι για το συγκεκριμένο στόχο (εχθρό, ασθένεια ή ζιζάνιο) και η επιλογή τους γίνεται με προσοχή για τη χλωρίδα, την πανίδα, την υγιεινή των εργαζομένων, των καταναλωτών και του περιβάλλοντος όπου αυτό είναι τεχνικά εφικτό. ΟΧΙ Μ/Ε</p>	Απαιτήση
8.2.2	<p>Έχει υιοθετηθεί στρατηγική αποφυγής ανάπτυξης ανθεκτικότητας με σκοπό τη διατήρηση της αποτελεσματικότητας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων;</p>	<p>Υπάρχει αποδεκτή απόδειξη ότι οι επαναλαμβανόμενες επεμβάσεις φυτοπροστασίας δεν γίνονται με όμοιες δραστικές ουσίες και ότι γίνονται εναλλαγές προϊόντων ή ενέργειες για την αποφυγή ανθεκτικότητας του στόχου.</p>	Σύσταση
8.2.3	<p>Χρησιμοποιούν οι παραγωγοί μόνο φυτοπροστατευτικά προϊόντα που είναι εγκεκριμένα στη χώρα χρήσης για την καλλιέργεια, όπου υπάρχει τέτοιο σύστημα επίσημης εγγραφής, ή σε περίπτωση απουσίας του, συμμορφώνονται με τη συγκεκριμένη νομοθεσία της χώρας προορισμού;</p>	<p>Όλα τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που εφαρμόζονται έχουν επίσημη έγκριση ή άδεια χρήσης από την αρμόδια κρατική αρχή της χώρας που γίνεται η εφαρμογή. Όπου δεν υπάρχει επίσημο σύστημα εγκρίσεων κυκλοφορίας, παραπέμπονται στις οδηγίες EUREPGAP, Παράρτημα 2 του παρόντος εγγράφου και στον FAO Διεθνή Κώδικα Διαχείρισης της Διανομής και Χρήσης των Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων. ΟΧΙ Μ/Ε</p>	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.2.4	Διατηρείται διαθέσιμη μια πρόσφατη λίστα όλων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται και που έχουν έγκριση κυκλοφορίας στις καλλιέργειες της εκμετάλλευσής;	Υπάρχει διαθέσιμη και πρόσφατη ενημερωμένη μια λίστα με όλα τα εμπορικά ονόματα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται και που έχουν έγκριση κυκλοφορίας στις καλλιέργειες που καλλιεργούνται την τρέχουσα περίοδο στην εκμετάλλευση ή που έχουν καλλιεργηθεί τους τελευταίους 12 μήνες. OXI M/E	Απαιτήση
8.2.5	Ενημερώνεται αυτή η λίστα τις αλλαγές στη νομοθεσία των φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Η ενημερωμένη και τεκμηριωμένη λίστα με όλα τα εμπορικά ονόματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται και που έχουν έγκριση κυκλοφορίας στις καλλιέργειες που καλλιεργούνται την τρέχουσα περίοδο στην εκμετάλλευση ή που έχουν καλλιεργηθεί τους τελευταίους 12 μήνες έχει ενημερωθεί με όλες τις πρόσφατες αλλαγές στη νομοθεσία φυτοπροστατευτικών προϊόντων όπως νέες εγκρίσεις, διαστήματα αναμονής πριν τη συγκομιδή, κτλ. OXI M/E	Απαιτήση
8.2.6	Είναι ενήμερος ο παραγωγός για τους περιορισμούς για συγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα στις χώρες προορισμού των προϊόντων του;	Ο παραγωγός ή το τεχνικά αρμόδιο πρόσωπο της καλλιέργειας, πρέπει να αποδείξει μέσω τεκμηρίωσης τους περιορισμούς για συγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα στις χώρες προορισμού (π.χ. Κατάλογος Απαγορευμένων της ΕΕ 79/117ΕΟΚ και τροποποιήσεις). OXI M/E	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.2.7	Έχει συμβουλευθεί ο καλλιεργητής τους πελάτες του για να καθορίσει, αν υπάρχουν, επιπρόσθετους εμπορικούς περιορισμούς σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές οι οποίες αποδεικνύουν ότι ο παραγωγός ή το τεχνικά αρμόδιο πρόσωπο για την καλλιέργεια έχει λάβει υπόψη του τους πιθανούς επιπρόσθετους περιορισμούς στα φυτοπροστατευτικά προϊόντα από τους πελάτες του.	Σύσταση
8.2.8	Υπάρχουν αποδείξεις ότι έχουν ακολουθηθεί οι οδηγίες της ετικέτας;	Τηρούνται όλες οι συστάσεις εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων και ο χειριστής αποδεικνύει ότι η χρήση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος έγινε σύμφωνα με τις ενδείξεις της ετικέτας σχετικά με το στόχο, τις δόσεις, τα διαστήματα αναμονής πριν τη συγκομιδή, και τις προφυλάξεις ασφαλείας κ.τ.λ. Δεν υπάρχει καμία απόδειξη ότι δεν έχουν τηρηθεί οι οδηγίες της ετικέτας. OXI M/E	Απαίτηση
8.3 Συμβουλές για την Ποσότητα και τον Τύπο των Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων			
8.3.1	Έχουν δοθεί οδηγίες εφαρμογής των Φυτοπροστατευτικών προϊόντων από ικανούς, καταρτισμένους συμβούλους οι οποίοι έχουν αναγνωρισμένο κρατικό δίπλωμα ή κάτι αντίστοιχο;	Όπου οι καταγραφές φυτοπροστατευτικών προϊόντων δείχνουν ότι ο υπεύθυνος φυτοπροστασίας είναι ένας αξιολογημένος σύμβουλος, η τεχνική του επάρκεια μπορεί να αποδειχθεί μέσω επίσημης αξιολόγησης ή πιστοποιητικών παρακολούθησης ειδικής κατάρτισης.	Απαίτηση
8.3.2	Εάν η επιλογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχει γίνει από τον παραγωγό, αποδεικνύεται η επάρκεια του και η γνώση του;	Όπου οι καταγραφές φυτοπροστατευτικών προϊόντων δείχνουν ότι το τεχνικά υπεύθυνο άτομο που κάνει την επιλογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων για την καλλιέργεια, είναι ο ίδιος ο παραγωγός, η τεχνική του επάρκεια μπορεί να αποδειχθεί μέσω τεκμηρίωσης ή λεπτομερών γνώσεων.	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.3.3	Μελετάται η ταχύτητα εφαρμογής στον υπολογισμό της ποσότητας του ψεκαστικού διαλύματος;	Ανάλογα με τη μέθοδο εφαρμογής, οι τεκμηριωμένες καταγραφές δείχνουν ότι έχουν λάβει υπόψη τους την ταχύτητα εφαρμογής των χρησιμοποιούμενων μηχανημάτων σε όλους τους υπολογισμούς των ψεκαστικών διαλυμάτων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.3.4	Μελετάτε στον υπολογισμό του ψεκαστικού διαλύματος η έκταση που πρόκειται να καλυφθεί;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές που αποδεικνύουν ότι έχει ληφθεί υπόψη η έκταση που πρόκειται να ψεκαστεί σε όλους τους υπολογισμούς των ψεκαστικών διαλυμάτων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.3.5	Μελετάτε στον υπολογισμό του ψεκαστικού διαλύματος η πίεση του μηχανήματος εφαρμογής;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές που αποδεικνύουν ότι έχει ληφθεί υπόψη η πίεση του μηχανήματος εφαρμογής σε όλους τους υπολογισμούς των ψεκαστικών διαλυμάτων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.4 Καταγραφές Εφαρμογών			
8.4.1	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών Προϊόντων περιλαμβάνοντας το όνομα της καλλιέργειας;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται το όνομα της καλλιέργειας και η ποικιλία. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.4.2	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών Προϊόντων περιλαμβάνοντας τη θέση που έγινε η εφαρμογή;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται η γεωγραφική περιοχή, το όνομα ή τα στοιχεία της εκμετάλλευσης, και το αγροτεμάχιο που έγινε η εφαρμογή. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.4.3	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας την ημερομηνία εφαρμογής;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται η ακριβής ημερομηνία (ημέρα / μήνας / έτος) της εφαρμογής. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.4.4	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας την αιτία εφαρμογής;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται η κοινή ονομασία του εχθρού, της ασθένειας ή του ζιζανίου στόχου. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.4.5	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας την τεχνική εξουσιοδότηση για την εφαρμογή;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναγράφεται το όνομα του τεχνικά υπευθύνου και η υπογραφή του. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.4.6	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας το εμπορικό όνομα του προϊόντος;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται το εμπορικό όνομα και η δραστική ουσία ή σε περίπτωση ωφέλιμων εντόμων το επιστημονικό του όνομα. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.4.7	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας την ποσότητα του προϊόντος που εφαρμόστηκε;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται η ποσότητα του προϊόντος, σε βάρος ή όγκο ανά λίτρο νερού ή οποιαδήποτε άλλη μονάδα.	Απαιτήση
8.4.8	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας τον εξοπλισμό που χρησιμοποιήθηκε;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται ο εξοπλισμός, ο τύπος των μηχανημάτων, ο αριθμός πλαισίου καθώς και η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε π.χ. υψηλού όγκου, μέσω αρδευτικού συστήματος, επίπαση, νεφελοψεκαστήρας ή άλλη μέθοδος. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.4.9	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας το όνομα του χειριστή;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρεται το όνομα του χειριστή που έκανε την εφαρμογή. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.4.10	Έχουν καταγραφεί όλες οι εφαρμογές των φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνοντας τον επιτρεπόμενο χρόνο έναρξης συγκομιδής;	Σε κάθε καταγραφή εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναφέρονται οι επιτρεπόμενοι χρόνοι έναρξης της συγκομιδής. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.5 Ασφάλεια, Εκπαίδευση και Οδηγίες			
8.5.1	Είναι εκπαιδευμένοι στη σωστή χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων οι εργαζόμενοι που χειρίζονται φυτοπροστατευτικά προϊόντα;	Όλο το προσωπικό που χειρίζεται ή εφαρμόζει φυτοπροστατευτικά προϊόντα μπορεί να αποδείξει την επάρκειά του και τις γνώσεις τους μέσω επίσημης αξιολόγησης ή πιστοποιητικών παρακολούθησης ειδικής κατάρτισης.	Απαιτήση
8.5.2	Σαφείς οδηγίες ή λεπτομερή σύμβολα της θέσης του ψεκασμού κάθε εφαρμογή;	Τεκμηριωμένες καταγραφές εφαρμογής όλων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, λεπτομέρειες είτε γραπτές είτε μέσω συμβόλων, αναφέρουν τη τοποθεσία της συγκεκριμένης θέσης όπου πραγματοποιήθηκαν οι εφαρμογές φυτοπροστατευτικών προϊόντων.	Σύσταση
8.5.3	Κάθε εφαρμογή συνοδεύεται από σαφείς οδηγίες ή λεπτομερή σύμβολα της θέσης του ψεκασμού που αναφέρουν τη δόση;	Τεκμηριωμένες καταγραφές εφαρμογής όλων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, λεπτομέρειες είτε γραπτές είτε μέσω συμβόλων αναφέρουν τη δόση σε g/l, kg. ή l./1000l. ή οποιαδήποτε άλλη διεθνώς αναγνωρισμένη μονάδα μέτρησης για την εφαρμογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων.	Σύσταση
8.5.4	Κάθε εφαρμογή συνοδεύεται από σαφείς οδηγίες ή λεπτομερή σύμβολα του χρησιμοποιούμενου εξοπλισμού;	Τεκμηριωμένες καταγραφές εφαρμογής όλων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή λεπτομέρειες είτε γραπτές είτε μέσω συμβόλων αναφέρουν τη μέθοδο εφαρμογής, (υψηλό όγκο, ψεκαστήρα πλάτης, U.L.V., μέσω άρδευσης, αεροψεκασμός ή άλλες μέθοδοι).	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.6 Χρόνος Αναμονής-Επανεισόδου στον Αγρό			
8.6.1	Τηρείται ο αναφερόμενος χρόνος αναμονής και επανεισόδου στον αγρό;	Υπάρχουν σαφείς και τεκμηριωμένες διαδικασίες καθώς και αρχεία, δηλαδή καταγραφές εφαρμογής φυτοπροστατευτικού προϊόντος και ημερομηνίες/χρόνος συγκομιδής από τη θέση που έγινε εφαρμογή, από τις οποίες προκύπτει ότι έχουν τηρηθεί όλα τα διαστήματα ασφάλειας (χρόνος αναμονής και επανεισόδου στον αγρό) για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που εφαρμόστηκαν στις καλλιέργειες, και υπάρχουν σαφείς διαδικασίες στον αγρό, π.χ. προειδοποιητικές πινακίδες κ.τ.λ., για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης.	Απαίτηση
8.7 Εξοπλισμός ψεκασμού			
8.7.1	Διατηρείται ο εξοπλισμός εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε καλή κατάσταση;	Τα μηχανήματα εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων διατηρούνται σε καλή κατάσταση με τεκμηριωμένα στοιχεία και συνεχή ενημέρωση των δελτίων συντήρησης για κάθε επισκευή, αλλαγή λαδιών. OXI M/E	Απαίτηση
8.7.2	Ρυθμίζεται ο εξοπλισμός εφαρμογής ετησίως;	Η ρύθμιση των μηχανημάτων εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχει επαληθευτεί μέσα τους τελευταίους 12 μήνες και αυτό πιστοποιείται ή τεκμηριώνεται είτε μέσω της συμμετοχής σε ένα επίσημο σχήμα ή έχει πραγματοποιηθεί από άτομο το οποίο μπορεί να αποδείξει την επάρκειά του. OXI M/E	Απαίτηση
8.7.3	Συμμετέχει ο παραγωγός σε ένα ανεξάρτητο σχήμα ρύθμισης – πιστοποίησης του εξοπλισμού;	Ο παραγωγός θα πρέπει να συμμετέχει σε ένα ανεξάρτητο σχήμα ρύθμισης - πιστοποίησης και η συμμετοχή του πρέπει τεκμηριώνεται.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.7.4	Ακολουθούνται οι διαδικασίες χειρισμού και γεμίσματος που αναγράφονται στις οδηγίες της ετικέτας;	Όλο το προσωπικό που χειρίζεται φυτοπροστατευτικά προϊόντα έχει άμεσα διαθέσιμο τον κατάλληλο προστατευτικό ρουχισμό και τον εξοπλισμό ανάμειξης συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων σύμφωνα με την ετικέτα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που εφαρμόζονται στις καλλιέργειες και υπάρχει ορατή απόδειξη της χρήσης τους σε συνεχή βάση. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.7.5	Έχει υπολογιστεί η ποσότητα του ψεκαστικού διαλύματος για την καλλιέργεια και ο προτεινόμενος χειρισμός;	Το ψεκαστικό διάλυμα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχει υπολογισθεί σωστά σύμφωνα με την καλλιέργεια και τη μέθοδο εφαρμογής, υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές φυτοπροστατευτικών προϊόντων και συμμορφώνεται με την αποδεκτή ορθή γεωργική πρακτική. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.7.6	Έχει προετοιμαστεί ακριβώς η ποσότητα του ψεκαστικού διαλύματος για την καλλιέργεια και ο προτεινόμενος χειρισμός;	Το ψεκαστικό διάλυμα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχει προετοιμαστεί ακριβώς σύμφωνα με τις οδηγίες της ετικέτας του σκευάσματος. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.7.7	Έχει καταγραφεί η ποσότητα του ψεκαστικού διαλύματος για την καλλιέργεια και ο προτεινόμενος χειρισμός;	Έχουν καταγραφεί για όλες τις εφαρμογές φυτοπροστατευτικών προϊόντων οι ποσότητες του ψεκαστικού διαλύματος σε λίτρα, η καλλιέργεια, η μέθοδος εφαρμογής. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.8 Απόρριψη Πλεονάζοντος Ψεκαστικού Διαλύματος			
8.8.1	Ψεκάζεται το πλεονάζον ψεκαστικό διάλυμα ή τα ξεπλύματα του ψεκαστικού δοχείου στην καλλιέργεια, εφόσον δεν γίνεται υπέρβαση των συνιστώμενων δόσεων και εφόσον τηρούνται αρχεία, ή διατίθεται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία;	Το πλεονάζον ψεκαστικό διάλυμα ή τα ξεπλύματα του ψεκαστικού δοχείου ψεκάζονται στην καλλιέργεια, υπάρχει απόδειξη ότι δεν έγινε υπέρβαση των συνιστώμενων δόσεων και όλη η εφαρμογή καταγράφηκε με τον ίδιο τρόπο και με λεπτομέρειες όπως σε μία κανονική εφαρμογή φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή διατέθηκε σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.	Σύσταση
8.9. Αποθήκευση Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων			
8.9.1	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία;	Η αποθήκευση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων γίνεται σύμφωνα με όλη την ισχύουσα εθνική, περιφερειακή και τοπική νομοθεσία και κανονισμούς. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.9.2	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε χώρο ο οποίος είναι γερός;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι κατασκευασμένοι με σταθερό και γερό τρόπο. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.9.3	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε ασφαλή θέση;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων κλειδώνουν με ασφάλεια. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.9.4	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε χώρο ο οποίος δεν παγώνει;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι κατασκευασμένοι από υλικά ή σε θέσεις που να αντέχουν στον παγετό και στις πολύ χαμηλές θερμοκρασίες. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.9.5	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε θέση που να αντέχει την φωτιά;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι κατασκευασμένοι από υλικά που αντέχουν τη φωτιά. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.9.6	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε καλά αεριζόμενο χώρο (σε περίπτωση που κάποιος μπαίνει στην αποθήκη);	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχουν επαρκή και συνεχή αερισμό με καθαρό αέρα για την αποφυγή συγκέντρωσης επικίνδυνων ατμών. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.9.7	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε καλά φωτιζόμενο χώρο;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχουν ή βρίσκονται σε περιοχές με επαρκή φυσικό ή τεχνητό φωτισμό, ώστε όλες οι ετικέτες των προϊόντων να μπορούν εύκολα να διαβάζονται στα ράφια. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.9.8	Αποθηκεύονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε χώρο απομακρυσμένο από άλλα υλικά;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων πρέπει να είναι αυτόνομοι σε ξεχωριστές θέσεις από άλλα υλικά. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.9.9	Είναι τα ράφια της αποθήκης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων κατασκευασμένα από μη απορροφητικό υλικό;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι εξοπλισμένοι με ράφια από μη απορροφητικό υλικό σε περίπτωση διαρροής, όπως μέταλλο, άκαμπτο πλαστικό.	Σύσταση
8.9.10	Μπορεί η αποθήκη φυτοπροστατευτικών προϊόντων να συγκρατήσει διαρροές;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχουν στεγανά συγκράτησης ή είναι προφυλαγμένοι με αναχώματα ανάλογα με τον όγκο του αποθηκευμένου υγρού, με ανθεκτικές στα χημικά επενδύσεις στους τοίχους και στο δάπεδο ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν μπορεί να υπάρχει καμία διαρροή ή ρύπανση του χώρου έξω από την αποθήκη. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.9.11	Υπάρχουν επαρκή μέσα για την μέτρηση φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή ο χώρος ανάμειξης, αν είναι διαφορετικός, είναι εφοδιασμένοι με μέσα μέτρησης π.χ. πλαστικά μεζούρες, ζυγοί κ.τ.λ., τα οποία τεκμηριωμένα έχουν ελεγχθεί κατά τους τελευταίους 6 μήνες τουλάχιστον. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.9.12	Υπάρχουν επαρκή μέσα για ανάμειξη φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή ο χώρος ανάμειξης, αν είναι διαφορετικός, είναι εφοδιασμένοι με μέσα για τον ασφαλή και αποτελεσματικό χειρισμό όλων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που θα εφαρμοστούν π.χ. κουβάδες, πηγές νερού κτλ. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.9.13	Υπάρχουν επαρκή μέσα για την αντιμετώπιση μόλυνσης του χειριστή;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και όλοι οι χώροι ανάμειξης διαθέτουν παροχή πλυσίματος ματιών, μια βρύση με καθαρό τρεχούμενο νερό σε απόσταση όχι μεγαλύτερη από 10 μέτρα, πλήρη κουτί πρώτων βοηθειών και σαφή διαδικασία αντιμετώπισης ατυχήματος με τα τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης ή τα βασικά βήματα βοηθειών πρώτης ανάγκης, με μόνιμη και ορατή σήμανση. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.9.14	Υπάρχουν επαρκή μέσα για την αντιμετώπιση τυχόν διαρροής;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και όλοι οι χώροι ανάμειξης είναι εφοδιασμένοι με δοχείο που περιέχει αδρανές απορροφητικό υλικό π.χ. άμμος, βούρτσα πατώματος, πανί, πλαστικές σακούλες, σε μία σταθερή και επισημασμένη θέση ώστε να χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση τυχόν διαρροής πυκνού φυτοπροστατευτικού προϊόντος. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.9.15	Είναι περιορισμένη η πρόσβαση και τα κλειδιά της αποθήκης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων μόνο στους εργάτες που έχουν επίσημη εκπαίδευση στο χειρισμό των φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Οι χώροι αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων διατηρούνται κλειδωμένοι και η πρόσβαση επιτρέπεται μόνο σε άτομα που μπορούν αποδείξουν ότι έχουν επίσημη εκπαίδευση για τον ασφαλή χειρισμό και τη χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. OXI M/E	Απαιτήση
8.9.16	Υπάρχει ευδιάκριτη διαδικασία αντιμετώπισης ατυχήματος σε 10 μέτρα τουλάχιστον από την αποθήκη των φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Υπάρχει μια ορατή, μόνιμη και πλήρης διαδικασία αντιμετώπισης ατυχήματος με καθορισμένο πρόσωπο έκτακτης επικοινωνίας και/ή τα βασικά βήματα παροχής πρώτων βοηθειών, με εύκολη πρόσβαση σε όλα τα άτομα κοντά στο χώρο αποθήκευσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων και όλων των χώρων ανάμειξης. OXI M/E	Απαιτήση
8.9.17	Υπάρχει άμεσα διαθέσιμη απογραφή των προϊόντων της αποθήκης;	Υπάρχει διαθέσιμη μια τεκμηριωμένη και μηνιαία ενημερωμένη απογραφή όλων των αποθηκευμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων ετησίως προσαρμοσμένη. OXI M/E	Απαιτήση
8.9.18	Αποθηκεύονται όλα τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα στην αρχική τους συσκευασία;	Όλα τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που βρίσκονται στην αποθήκη διατηρούνται στην αρχική τους συσκευασία, και μόνο στην περίπτωση καταστροφής της συσκευασίας, η νέα συσκευασία πρέπει να φέρει όλες τις πληροφορίες της αρχικής ετικέτας. OXI M/E	Απαιτήση
8.9.19	Υπάρχουν αποθηκευμένα μόνο τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που είναι εγκεκριμένα για χρήση στις καλλιέργειες και στην αμειψισπορά της εκμετάλλευσης;	Όλα τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που βρίσκονται στην αποθήκη ή αυτά τα οποία ενδείκνυται για την αμειψισπορά είναι επισήμως εγκεκριμένα και εγγεγραμμένα για εφαρμογή στις καλλιέργειες ή στο πρόγραμμα αμειψισποράς. OXI M/E	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.9.20	Αποθηκεύονται οι σκόρες σε ράφια πάνω από τα υγρά;	Όλα τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε μορφή σκόνης ή κόκκων αποθηκεύονται σε ράφια τα οποία βρίσκονται ΠΑΝΤΑ πάνω από τα υγρά σε περίπτωση τυχαίας διαρροής. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.9.21	Υπάρχουν προειδοποιητικές πινακίδες για δυνητικούς κινδύνους τοποθετημένες στις πόρτες εισόδου;	Υπάρχουν μόνιμες και ευκρινής πινακίδες προειδοποίησης κινδύνου πάνω από ή δίπλα στις πόρτες εισόδου των χώρων αποθήκευσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.10 Κενά Δοχεία Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων			
8.10.1	Δεν επαναχρησιμοποιούνται τα κενά δοχεία φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Δεν υπάρχει καμία απόδειξη ότι τα άδεια δοχεία φυτοπροστατευτικών προϊόντων έχουν επαναχρησιμοποιηθεί με οποιαδήποτε μορφή ή τρόπο τώρα ή στο παρελθόν. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
8.10.2	Γίνεται η καταστροφή των κενών δοχείων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων με τρόπο που να αποφεύγεται η έκθεση των ανθρώπων;	Το σύστημα που χρησιμοποιείται για τη καταστροφή των κενών δοχείων φυτοπροστατευτικών προϊόντων εξασφαλίζει ότι τα άτομα δεν μπορούν να έρθουν σε φυσική επαφή με τα κενά δοχεία, έχοντας ένα ασφαλές σημείο αποθήκευσης, ασφαλές σύστημα χειρισμού πριν την καταστροφή και μία μέθοδο καταστροφής που αποτρέπει την έκθεση των ανθρώπων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.10.3	Γίνεται η καταστροφή των κενών δοχείων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων με τρόπο που να αποφεύγεται η ρύπανση του περιβάλλοντος;	Το σύστημα που χρησιμοποιείται για την καταστροφή των κενών δοχείων φυτοπροστατευτικών προϊόντων ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο ρύπανσης του περιβάλλοντος, των πηγών νερού, της χλωρίδας και πανίδας, έχοντας ένα ασφαλές σημείο αποθήκευσης και ένα σύστημα χειρισμού πριν την καταστροφή και μια μέθοδο καταστροφής η οποία δείχνει περιβαλλοντική υπευθυνότητα. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.10.4	Χρησιμοποιούνται επίσημα συστήματα συλλογής και διάθεσης;	Πρέπει να υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές συμμετοχής σε ένα επίσημο σχέδιο συλλογής και διάθεσης των κενών δοχείων φυτοπροστατευτικών προϊόντων.	Σύσταση
8.10.5	Ξεπλένονται τα κενά δοχεία με το ολοκληρωμένο ενσωματωμένο σύστημα με νερό υπό πίεση στο ψεκαστικό μηχάνημα, ή τουλάχιστον τρεις φορές με νερό;	Στα μηχανήματα εφαρμογής φυτοπροστατευτικών προϊόντων υπάρχει προσαρμοσμένος εξοπλισμός για το υπό πίεση ξέπλυμα των κενών δοχείων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή υπάρχουν σαφείς γραπτές οδηγίες ξεπλύματος τρεις φορές κάθε δοχείου πριν την καταστροφή του. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.10.6	Το ξέπλυμα επιστρέφει στο ψεκαστικό βυτίο;	Είτε μέσω χρήσης του μηχανισμού χειρισμού των δοχείων είτε μέσω γραπτής διαδικασίας που εφαρμόζουν οι χειριστές των ψεκαστικών, το ξέπλυμα από τα κενά δοχεία των φυτοπροστατευτικών προϊόντων επιστρέφει πάντα στο ψεκαστικό βυτίο όταν γίνεται η ανάμειξη. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.10.7	Τα κενά δοχεία έχουν τρυπηθεί για να εμποδιστεί η επαναχρησιμοποίησή τους και έχουν σημανθεί επαρκώς σύμφωνα με τους κανόνες ενός συστήματος συλλογής;	Όλα τα κενά δοχεία φυτοπροστατευτικών προϊόντων πάντα τρυπιούνται, αποθηκεύονται και σημαίνονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του επίσημου συστήματος συλλογής και διάθεσης. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
8.10.8	Φυλάσσονται τα κενά δοχεία σε ασφαλές μέρος μέχρι την καταστροφή τους;	Υπάρχει ένα καθορισμένο ασφαλές σημείο αποθήκευσης για όλα τα κενά δοχεία φυτοπροστατευτικών προϊόντων πριν την καταστροφή τους, το οποίο είναι απομονωμένο π.χ. πλαστικές σακούλες σκουπιδιών, μόνιμη σήμανση και περιορισμένη πρόσβαση για τους ανθρώπους και την πανίδα.	Απαίτηση
8.10.9	Τηρούνται όλοι οι τοπικοί κανονισμοί σχετικά με την αποκομιδή ή καταστροφή των κενών δοχείων;	Όλες οι σχετικές εθνικές, περιφερειακές και τοπικές νομικές απαιτήσεις έχουν τηρηθεί σχετικά με την αποκομιδή και καταστροφή των κενών δοχείων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
8.11 Ληγμένα Φυτοπροστατευτικά προϊόντα			
8.11.1	Τα ληγμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα διατίθενται από ένα πιστοποιημένο ή εγκεκριμένο εργολάβο χημικών αποβλήτων από την προμηθεύτρια εταιρεία;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές που δείχνουν ότι τα ληγμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα διατέθηκαν από έναν επίσημα εξουσιοδοτημένο εργολάβο, επιστρεφόμενα στο διανομέα.	Απαίτηση
8.12 Μεταφορά Φυτοπροστατευτικών προϊόντων			
8.12.1	Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα μεταφέρονται σύμφωνα με τους τοπικούς κανονισμούς;	Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα πρέπει να μεταφέρονται σύμφωνα με όλους τους εφαρμόσιμους τοπικούς κανονισμούς.	Σύσταση
9. ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ			
9.1 Υγιεινή προσωπικού			
9.1.1	Έχει πραγματοποιηθεί ανάλυση επικινδυνότητας για την υγιεινή;	Υπάρχει τεκμηριωμένη και πρόσφατη ανάλυση επικινδυνότητας που καλύπτει το χειρισμό προϊόντος σε ότι αφορά την υγιεινή.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
9.1.2	Η ανάλυση επικινδυνότητας έχει χρησιμοποιηθεί για την καθιέρωση πρωτοκόλλου υγιεινής προσωπικού;	Ως άμεσο αποτέλεσμα της ανάλυσης επικινδυνότητας, έχει εφαρμοστεί ένα τεκμηριωμένο πρωτόκολλο υγιεινής το οποίο για το συνεργείο συγκομιδής.	Σύσταση
9.1.3	Οι εργάτες έχουν πρόσβαση σε καθαρή τουαλέτα και σε εξοπλισμό πλυσίματος των χεριών κοντά στο χώρο εργασίας τους;	Οι εργάτες έχουν πρόσβαση σε σταθερές ή κινητές τουαλέτες οι οποίες βρίσκονται σε καλή κατάσταση υγιεινής με εξοπλισμό πλυσίματος χεριών. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
9.2 Συσκευασία Στην Εκμετάλλευση			
9.2.1	Τα υλικά συσκευασίας έχουν αποθηκευτεί στην εκμετάλλευση έτσι ώστε να αποφευχθεί η μόλυνση από τρωκτικά, παράσιτα, πουλιά, φυσικούς και χημικούς κινδύνους;	Όλα τα υλικά συσκευασίας έχουν αποθηκευτεί με μέτρα ελέγχου για τρωκτικά, παράσιτα, πουλιά, φυσικούς και χημικούς κινδύνους. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
9.2.2	Καθαρίζονται τα επαναχρησιμοποιούμενα μέσα παραγωγής, και ο καθαρισμός εξασφαλίζει ότι είναι απαλλαγμένα από ξένες ύλες;	Όπου είναι εφαρμόσιμο, τα τελάρα μεταφοράς της παραγωγής είναι καθαρά και υπάρχει σε εφαρμογή πρόγραμμα καθαρισμού για να εξασφαλιστεί ότι είναι απαλλαγμένα από ξένες ύλες.	Απαίτηση
10. ΜΕΤΑΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ			
10.1 Μετασυλλεκτικές Χημικές Ουσίες			
10.1.1	Αιτιολογούνται οι μετασυλλεκτικοί χειρισμοί;	Υπάρχει γραπτή αιτιολόγηση για όλους τους μετασυλλεκτικούς χειρισμούς.	Απαίτηση
10.1.2	Πραγματοποιούνται μετασυλλεκτικοί χειρισμοί μόνο όταν δεν υπάρχει εναλλακτική μέθοδος για να διασφαλιστεί η διατήρηση της καλής ποιότητας;	Έχουν ληφθεί υπόψη και έχουν αξιολογηθεί όλοι οι πιθανοί εναλλακτικοί τρόποι, και οι χημικές ουσίες χρησιμοποιούνται μόνο όπου δεν υπάρχει καμία τεχνικά αποδεκτή εναλλακτική μέθοδος.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
10.1.3	Είναι οι χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται επίσημα εγγεγραμμένες στη χώρα χρήσης, και στη συγκεκριμένη καλλιέργεια;	Όλες οι μετασυλλεκτικές χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες είναι εγγεγραμμένες για χρήση στη χώρα εφαρμογής και συγκεκριμένα για την καλλιέργεια στην οποία εφαρμόστηκε όπως αποδεικνύεται από την ετικέτα του προϊόντος.	Απαιτήση
10.1.4	Υπάρχει ένας εγκεκριμένος κατάλογος των μετασυλλεκτικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται ή θα χρησιμοποιηθούν στην καλλιέργεια;	Υπάρχει διαθέσιμος ένας τεκμηριωμένος κατάλογος με όλες τις πρόσφατες εγκεκριμένες χημικές ουσίες οι οποίες χρησιμοποιούνται ή θα χρησιμοποιηθούν για μετασυλλεκτικούς χειρισμούς στην καλλιέργεια.	Απαιτήση
10.1.5	Λαμβάνονται υπόψη στον κατάλογο αυτό, οι αλλαγές στη νομοθεσία που αφορούν τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα;	Ο κατάλογος λαμβάνει υπόψη του τις αλλαγές στην καταχώρηση των μετασυλλεκτικών χημικών ουσιών όταν αυτές συμβαίνουν (π.χ. εκδόσεις με ημερομηνίες αναθεώρησης).	Απαιτήση
10.1.6	Είναι ενημερωμένος ο παραγωγός ή ο χονδρέμπορος για τους περιορισμούς για συγκεκριμένες χημικές ουσίες σε διαφορετικές χώρες ;	Υπάρχει διαθέσιμη τεκμηρίωση που υποδεικνύει τους περιορισμούς σε διαφορετικές χώρες για συγκεκριμένες μετασυλλεκτικές χημικές ουσίες.	Απαιτήση
10.1.7	Έχει συμβουλευθεί ο παραγωγός ή ο χονδρέμπορος τους πελάτες του για να προσδιορίσει εάν υπάρχουν κάποιοι πρόσθετοι εμπορικοί περιορισμοί;	Υπάρχει τεκμηρίωση η οποία επιβεβαιώνει το αίτημα του παραγωγού ή του χονδρέμπορου για πληροφορίες σε πρόσθετους περιορισμούς.	Απαιτήση
10.1.8	Είναι ικανός ο παραγωγός ή ο χονδρέμπορος να αποδείξει την ικανότητα και τη γνώση του όσον αφορά την εφαρμογή των μετασυλλεκτικών χημικών ουσιών;	Το τεχνικά υπεύθυνα άτομο για τις μετασυλλεκτικές εφαρμογές έχει δεχθεί επίσημη κατάρτιση ή μπορεί να αποδείξει μέσω επίσημων αναγνωρισμένων πιστοποιητικών το ικανοποιητικό επίπεδο της τεχνικής του επάρκειας.	Απαιτήση

Ν°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
10.2 Ποιότητα του Μετασυλλεκτικού Νερού			
10.2.1	Το νερό που χρησιμοποιείται ή χρησιμοποιήθηκε για μετασυλλεκτικό πλύσιμο δεν είναι από ανεπεξέργαστα βοθρολύμματα;	ΠΟΤΕ δεν πρέπει να χρησιμοποιείται νερό από ανεπεξέργαστα βοθρολύμματα στο μετασυλλεκτικό πλύσιμο. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
10.2.2	Έχει γίνει μία εκτίμηση επικινδυνότητας για το μετασυλλεκτικό νερό;	Η εκτίμηση επικινδυνότητα πρέπει να περιλαμβάνει τη συχνότητα ανάλυσης, την προέλευση του νερού, τις πηγές, την αιφορία των πηγών και την ευαισθησία τους στους ρυπαντές, την αποξήρανση των πηγών και το περιβάλλον.	Σύσταση
10.2.3	Γίνονται αναλύσεις του νερού τουλάχιστον μια φορά το χρόνο;	Η ανάλυση του νερού για θρεπτικά στοιχεία πραγματοποιείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.	Σύσταση
10.2.4	Γίνεται η ανάλυση σε κατάλληλο εργαστήριο;	Το εργαστήριο πρέπει να είναι σε θέση να αναλύει: N, P, K, EC (Ηλεκτρική Αγωγιμότητα) και pH.	Σύσταση
10.2.5	Περιλαμβάνει η ανάλυση τους μικροβιακούς ρυπαντές;	Σύμφωνα με την εκτίμηση επικινδυνότητας, υπάρχει ένα τεκμηριωμένο αρχείο των μικροβιακών μολυντών, π.χ. E-coli κ.τ.λ.	Σύσταση
10.2.6	Περιλαμβάνει η ανάλυση τους χημικούς ρυπαντές;	Σύμφωνα με την εκτίμηση επικινδυνότητας, υπάρχει ένα τεκμηριωμένο αρχείο για τα υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων και για τα βαρέα μέταλλα.	Σύσταση
10.2.7	Περιλαμβάνει η ανάλυση τους μεταλλικούς ρυπαντές;	Σύμφωνα με την εκτίμηση επικινδυνότητας, υπάρχει ένα τεκμηριωμένο αρχείο για τα υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων και για τα βαρέα μέταλλα.	Σύσταση
10.2.8	Έχουν συγκριθεί τα αποτελέσματα της ανάλυσης με τα επιτρεπτά όρια;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες καταγραφές είτε στην εργαστηριακή αναφορά ή σε άλλη τεκμηρίωση η οποία συγκρίνει τα αποτελέσματα με τα αποδεκτά εθνικά ή διεθνή όρια.	Σύσταση
10.2.9	Γίνονται ενέργειες πάνω σε μη αποδεκτά αποτελέσματα;	Υπάρχουν διαθέσιμες καταγραφές των ενεργειών που έχουν πραγματοποιηθεί και ποια είναι τα αποτελέσματα τους μέχρι τώρα.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
11. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΡΥΠΑΝΣΗΣ, ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ			
11.1 Εντοπισμός απορριμμάτων και ρύπων			
11.1.1	Έχουν προσδιοριστεί όλα τα πιθανά απορρίμματα σε όλες τις περιοχές της γεωργικής εκμετάλλευσης;	Όλα τα πιθανά απορρίμματα που παράγονται από τη λειτουργία της εκμετάλλευσης έχουν περιληφθεί σε ένα κατάλογο και έχουν τεκμηριωθεί.	Σύσταση
11.1.2	Έχουν προσδιοριστεί όλες οι πιθανές πηγές ρύπανσης;	Όλες οι πηγές ρύπων, περίσσεια λιπασμάτων, περίσσεια διαλύματος αργύρου, καυσαέριο από πηγές θέρμανσης κ.τ.λ. έχουν περιληφθεί σε ένα κατάλογο και έχουν τεκμηριωθεί για όλες τις λειτουργίες της εκμετάλλευσης.	Σύσταση
11.2 Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων και της Ρύπανσης			
11.2.1	Υπάρχει ένα τεκμηριωμένο σχέδιο για την αποφυγή ή μείωση των απορριμμάτων και ρύπανσης, αποφυγή ταφής ή καύσης σκουπιδιών με την ανακύκλωσή τους;	Ένα διεξοδικό, πρόσφατο, τεκμηριωμένο σχέδιο που να καλύπτει τα παραπάνω κριτήρια.	Σύσταση
11.2.2	Έχει εφαρμοστεί αυτό το Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων;	Υπάρχουν ορατές ενέργειες και μέτρα στην εκμετάλλευση που να επιβεβαιώνουν ότι οι στόχοι του Σχεδίου Διαχείρισης Απορριμμάτων και Ρύπανσης επιτυγχάνονται στην εκμετάλλευση.	Σύσταση
12. ΥΓΙΕΙΝΗ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ			
12.1 Εκτίμηση Επικινδυνότητας			
12.1.1	Έχει πραγματοποιηθεί εκτίμηση επικινδυνότητας των συνθηκών εργασίας ως προς την υγιεινή και την ασφάλεια;	Υπάρχει τεκμηριωμένη και πρόσφατη εκτίμηση επικινδυνότητας βασισμένη σε εθνική, περιφερειακή και τοπική νομοθεσία και κλαδικές συμφωνίες.	Σύσταση
12.1.2	Έχει χρησιμοποιηθεί αυτή η εκτίμηση επικινδυνότητας για την ανάπτυξη ενός Σχεδίου Διαχείρισης για την προώθηση ασφαλών και υγιεινών συνθηκών εργασίας;	Υπάρχει ένα τεκμηριωμένο Σχέδιο Διαχείρισης ενεργειών το οποίο αναφέρεται σε μη συμμορφώσεις, τις διορθωτικές ενέργειες που πρέπει να γίνουν, το χρονοδιάγραμμα και το υπεύθυνο άτομο.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
12.2 Εκπαίδευση			
12.2.1	Έχει δοθεί τυπική εκπαίδευση ή οδηγίες σε όλους τους εργατές που χειρίζονται επικίνδυνα ή σύνθετα μηχανήματα;	Καταγραφές αποδεικνύουν οι απαιτούμενες εκπαιδεύσεις ή πρόγραμμα εκπαίδευσης είναι σε εφαρμογή και ότι υπάρχει αντίγραφο πιστοποιητικών παρακολούθησης ή μία υπογεγραμμένη λίστα των ατόμων που παρακολούθησαν την κατάρτιση. Οι καταγραφές συμπεριλαμβάνουν και τους εμπλεκόμενους.	Απαίτηση
12.2.2	Τηρείται αρχείο εκπαίδευσης για κάθε εργάτη;	Για κάθε εργάτη τηρείται αρχείο το οποίο περιλαμβάνει το απαιτούμενο πρόγραμμα εκπαίδευσης και αντίγραφο των πιστοποιητικών παρακολούθησης ή μία υπογεγραμμένη λίστα των ατόμων που παρακολούθησαν την εκπαίδευση.	Σύσταση
12.2.3	Υπάρχει τουλάχιστον ένα άτομο σε κάθε εκμετάλλευση εκπαιδευμένο στις Πρώτες Βοήθειες και είναι παρόν σε κάθε δραστηριότητα της εκμετάλλευσης;	Τουλάχιστον ένα άτομο το οποίο έχει εκπαιδευτεί στην παροχή Πρώτων Βοηθειών κατά τη διάρκεια των τελευταίων 5 ετών, και είναι παρόν σε κάθε δραστηριότητα που πραγματοποιείται στην εκμετάλλευση. Πρέπει να ακολουθείται η νομοθεσία για την παροχή πρώτων βοηθειών όπου αυτή υπάρχει. Στις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης περιλαμβάνονται η καλλιέργεια, η μεταφορά, η αποθήκευση, και ο χειρισμός προϊόντος όπου αυτός υπάρχει.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
12.2.4	Είναι πλήρως κατανοητές από όλους τους εργάτες οι διαδικασίες για ατυχήματα και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες, κατανοητές και προφορικές οδηγίες προς τους εργάτες που τους επιτρέπουν πως να αντιδράσουν σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Αυτές οι οδηγίες είναι διαθέσιμες στις κυριότερες γλώσσες των εργαζομένων. Οι οδηγίες συνοδεύονται από σύμβολα όπου είναι δυνατό. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
12.3 Εγκαταστάσεις, εξοπλισμός και διαδικασίες αντιμετώπισης ατυχήματος			
12.3.1	Υπάρχουν κουτιά Πρώτων Βοηθειών κοντά στους χώρους εργασίας;	Πλήρη κουτιά πρώτων βοηθειών σύμφωνα με τους εθνικούς κανονισμούς και τις συστάσεις πρέπει να είναι διαθέσιμα και προσιτά κοντά στους χώρους εργασίας. Εάν υπάρχει κίνδυνος κλοπής, ο επιστάτης μπορεί να μεταφέρει μαζί του/της το κουτί πρώτων βοηθειών ή να βρίσκεται σε κάποιο μέσο μεταφοράς.	Απαιτήση
12.3.2	Προσδιορίζονται ευκρινώς με προειδοποιητικές πινακίδες τα επικίνδυνα σημεία;	Μόνιμες και ευανάγνωστες πινακίδες πρέπει να υποδεικνύουν τους πιθανούς κινδύνους, οι οποίοι μπορεί να είναι η αποθήκη των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, η αποθήκη των λιπασμάτων, οι βόθροι λυμάτων, οι δεξαμενές καυσίμων, τα μηχανουργικά εργαστήρια καθώς και οι πρόσφατα ψεκασμένες καλλιέργειες κτλ.	Σύσταση
12.3.3	Υπάρχουν διαδικασίες ατυχημάτων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης;	Οι γραπτές διαδικασίες για ατυχήματα και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης πρέπει να περιγράφουν το τι πρέπει να γίνει σε τέτοιες περιπτώσεις. Οι διαδικασίες πρέπει να προσδιορίζουν σαφώς το πρόσωπο άμεσης επικοινωνίας, η θέση του πλησιέστερου μέσου (τηλέφωνο), να υπάρχει άμεσα διαθέσιμη μια πρόσφατα ενημερωμένη λίστα με σχετικά τηλέφωνα (αστυνομία, ασθενοφόρο, νοσοκομείο, πυροσβεστική). ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
12.3.4	Υπάρχει διαδικασία ατυχήματος σε απόσταση το πολύ 10 μέτρων από την αποθήκη φυτοπροστατευτικών προϊόντων;	Υπάρχει μια ορατή, μόνιμη και πλήρης διαδικασία ατυχήματος με τα τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης, τη θέση του τηλεφώνου, τα βασικά βήματα πρώτων βοηθειών, τα οποία μπορούν να είναι εύκολα προσιτά σε όλους σε απόσταση μέχρι 10 μέτρα από τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων και το χώρο ανάμιξης του ψεκαστικού διαλύματος. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
12.3.5	Υπάρχουν τοποθετημένες προειδοποιητικές πινακίδες κινδύνου στις πόρτες πρόσβασης;	Υπάρχουν μόνιμες και σαφείς πινακίδες προειδοποίησης κινδύνου επάνω ή πλάι στις πόρτες πρόσβασης των εγκαταστάσεων αποθήκευσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
12.4 Χειρισμός Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων			
12.4.1	Είναι οι έλεγχοι υγείας των εργαζομένων όπως αυτοί ορίζονται από τους τοπικούς κώδικες πρακτικής;	Εάν είναι εφικτό, οι έλεγχοι υγείας είναι σύμφωνοι με την εθνική, περιφερειακούς ή τοπικούς κανονισμούς.	Σύσταση
12.5 Προστατευτικός Ρουχισμός / Εξοπλισμός			
12.5.1	Είναι οι εργάτες (συμπεριλαμβανομένων των υπεργολάβων) εφοδιασμένοι με τον κατάλληλο προστατευτικό ρουχισμό σύμφωνα με τις οδηγίες της ετικέτας;	Υπάρχουν διαθέσιμα και σε καλή κατάσταση πλήρεις σειρές προστατευτικού ρουχισμού, (π.χ. λαστιχένιες μπότες, αδιάβροχα ρούχα, προστατευτική φόρμα, λαστιχένια γάντια, μάσκες προσώπου κ.τ.λ.) σύμφωνα με τις οδηγίες της ετικέτας του φυτοπροστατευτικού προϊόντος. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
12.5.2	Ο προστατευτικός ρουχισμός καθαρίζεται μετά τη χρήση του;	Υπάρχουν διαδικασίες σε εφαρμογή που αφορούν το καθαρισμό του προστατευτικού ρουχισμού μετά από κάθε χρήση.	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
12.5.3	Είναι σε θέση οι παραγωγοί να αποδείξουν ότι ακολουθούν τις οδηγίες της ετικέτας όσον αφορά τον προστατευτικό ρουχισμό και τον εξοπλισμό;	Υπάρχουν διαθέσιμες κατάλληλες συστάσεις ή διαδικασίες για τη χρήση του προστατευτικού ρουχισμού και εξοπλισμού που χρησιμοποιούνται από όλους τους εργαζόμενους που χειρίζονται ή εφαρμόζουν φυτοπροστατευτικά προϊόντα σύμφωνα με τις οδηγίες της ετικέτας. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
12.5.4	Αποθηκεύεται ο προστατευτικός ρουχισμός και ο εξοπλισμός χωριστά από τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα;	Όλος ο προστατευτικός ρουχισμός και ο εξοπλισμός καθώς και τα ανταλλακτικά φίλτρα κ.τ.λ., αποθηκεύονται χωριστά από τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε καλά αεριζόμενο χώρο. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
12.5.5	Υπάρχουν οι εγκαταστάσεις ικανές να αντιμετωπίσουν τη μόλυνση του χρήστη;	Όλες οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων και οι χώροι ανάμειξης / γεμίματος είναι εξοπλισμένες με χώρους πλυσίματος ματιών, και με καθαρό νερό σε απόσταση όχι πάνω από 10 μέτρα, πλήρες κουτί πρώτων βοηθειών και σαφή διαδικασία ατυχημάτων με τα τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης σε μόνιμη θέση με σαφή σήμανση. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση
12.6 Πρόνοια			
12.6.1	Έχει οριστεί μέλος της διοίκησης υπεύθυνο για θέματα υγιεινής, ασφάλειας και πρόνοιας των εργαζομένων;	Πρέπει να τεκμηριώνεται ότι υπάρχει συγκεκριμένο μέλος της διοίκησης που είναι υπεύθυνο για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης σύμφωνα με τους εθνικούς και τοπικούς κανονισμούς για την υγιεινή, ασφάλεια και πρόνοια των εργαζομένων. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαιτήση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
12.6.2	<p>Πραγματοποιούνται συναντήσεις μεταξύ διοίκησης και υπαλλήλων; Υπάρχουν καταγραφές από τέτοιες συναντήσεις;</p>	<p>Κατά τη διάρκεια της προγραμματισμένης συνάντησης μεταξύ εργαζομένων και διοίκησης, η οποία γίνεται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, πρέπει να διατηρούνται αρχεία καταγραφών με τις ανησυχίες των εργατών για θέματα υγιεινής, ασφάλειας και πρόνοιας. Τα παραπάνω θέματα πρέπει να συζητούνται ανοιχτά (χωρίς φόβο ή τιμωρία). Ο επιθεωρητής δεν απαιτείται να κρίνει το περιεχόμενο, την ακρίβεια και το αποτέλεσμα των παραπάνω καταγραφών.</p>	Σύσταση
12.6.3	<p>Υπάρχουν στην εκμετάλλευση χώροι διαμονής που να παρέχουν τις βασικές εγκαταστάσεις και διευκολύνσεις;</p>	<p>Οι χώροι διαμονής των εργατών στην εκμετάλλευση είναι κατοικήσιμοι, έχουν κατάλληλη οροφή, παράθυρα και πόρτες και διαθέτουν τις βασικές υπηρεσίες για πόσιμο νερό, τουαλέτες και αποχετεύσεις.</p>	Απαίτηση
12.7 Ασφάλεια Επισκεπτών			
12.7.1	<p>Είναι όλοι οι υπεργολάβοι και οι επισκέπτες ενήμεροι για τις σχετικές απαιτήσεις προσωπικής ασφάλειας;</p>	<p>Υπάρχει απόδειξη ότι οι διαδικασίες της εκμετάλλευσης που αφορούν την ασφάλεια των επισκεπτών κοινοποιούνται στους επισκέπτες και τους υπεργολάβους (π.χ. οι παραπάνω διαδικασίες βρίσκονται σε ορατή θέση όπου όλοι οι επισκέπτες ή υπεργολάβοι μπορούν να τις διαβάσουν).</p>	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
13. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ			
13.1 Επίδραση της γεωργικής δραστηριότητας στο Περιβάλλον			
13.1.1	Αντιλαμβάνεται ο παραγωγός την επίδραση των γεωργικών δραστηριοτήτων του στο περιβάλλον;	Ο παραγωγός είναι σε θέση να αποδείξει την τεχνογνωσία και ικανότητά του να ελαχιστοποιεί την δυνητική αρνητική επίδραση της γεωργικής δραστηριότητας του στο τοπικό περιβάλλον.	Σύσταση
13.1.2	Έχει εξετάσει ο παραγωγός το πώς μπορεί να βελτιώσει το περιβάλλον προς όφελος της τοπικής κοινότητας και της χλωρίδας και πανίδας;	Υπάρχουν χειροπιαστές ενέργειες και πρωτοβουλίες που μπορούν να παρουσιαστούν από τον παραγωγό είτε στην εκμετάλλευση του είτε από τη συμμετοχή του σε κάποια ομάδα που δραστηριοποιείται στην υποστήριξη περιβαλλοντικών δράσεων.	Σύσταση
13.2 Άγρια Ζωή και Πολιτική Διατήρησης			
13.2.1	Έχει καθιερωθεί ένα κατάλληλο Σχέδιο Διαχείρισης Διατήρησης της άγριας ζωής (είτε ατομικά, είτε σε επίπεδο περιοχής);	Υπάρχει ένα τεκμηριωμένο σχέδιο διατήρησης το οποίο καλύπτει τα σημεία 13.2.2.1 έως 13.2.2.5. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
13.2.2	Έχει ο παραγωγός ένα σχέδιο διαχείρισης της άγριας ζωής και πολιτική διατήρησης της για την ιδιοκτησία του;	Υπάρχει ένα τεκμηριωμένο σχέδιο διατήρησης της άγριας ζωής το οποίο αναφέρεται ειδικά στην εκμετάλλευση.	Σύσταση
13.2.3	Είναι η πολιτική αυτή συμβατή με την αειφόρο εμπορική γεωργική παραγωγή και ελαχιστοποιεί τις επιπτώσεις στο περιβάλλον;	Τα περιεχόμενα και οι στόχοι του σχεδίου διατήρησης προβλέπει συμβατότητα με την αειφόρο γεωργία και οδηγεί σε μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.	Σύσταση
13.2.4	Μελετά το σχέδιο αυτό την αποτύπωση της κατάστασης για την κατανόηση της υφιστάμενης βιοποικιλότητας της χλωρίδας και πανίδας στην εκμετάλλευση;	Υπάρχει δέσμευση μέσα στο σχέδιο διατήρησης να μελετηθεί η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης ως προς τα υφιστάμενα επίπεδα, θέσεις, συνθήκες κ.τ.λ. της χλωρίδας και πανίδας στην εκμετάλλευση έτσι ώστε να γίνει δυνατός ο σχεδιασμός ενεργειών.	Σύσταση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
13.2.5	Μελετά το σχέδιο αυτό τη λήψη μέτρων για την αποφυγή ζημιών και υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος στην εκμετάλλευση;	Μέσα στο σχέδιο διατήρησης υπάρχει σαφής κατάλογος προτεραιοτήτων και ενεργειών για την αποκατάσταση περιοχών της εκμετάλλευσης που έχουν υποστεί υποβάθμιση.	Σύσταση
13.2.6	Μελετά το σχέδιο αυτό τη δημιουργία ενός σχεδίου δράσης για την ενδυνάμωση του φυσικού περιβάλλοντος και την αύξηση της βιοποικιλότητας στην εκμετάλλευση;	Μέσα στο σχέδιο διατήρησης υπάρχει σαφής κατάλογος προτεραιοτήτων και ενεργειών για την ενδυνάμωση της χλωρίδας και πανίδας όπου είναι βιώσιμη, και την αύξηση της βιοποικιλότητας στην εκμετάλλευση.	Σύσταση
13.3 Χρήση Ενέργειας			
13.3.1	Έχει καθιερωθεί ένα σχέδιο διαχείρισης ενέργειας για την ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης ενέργειας;	Υπάρχει ένα τεκμηριωμένο σχέδιο διαχείρισης με ποσοτικοποίηση της χρήσης ενέργειας και των στρατηγικών ελαχιστοποίησης της κατανάλωσης.	Απαίτηση
14. ΕΝΤΥΠΟ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ			
14.1.1	Υπάρχει διαθέσιμο ένα έντυπο παραπόνων στην εκμετάλλευση;	Πρέπει να υπάρχει στην εκμετάλλευση διαθέσιμο αν ζητηθεί ένα αρχείο όλων των παραπόνων τα οποία γνωστοποιούνται στους προμηθευτές σχετικά με τη συμμόρφωση των προϊόντων στις απαιτήσεις του πρωτοκόλλου. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
14.1.2	Εξασφαλίζει η διαδικασία χειρισμού παραπόνων ότι τα παράπονα καταγράφονται επαρκώς, εξετάζονται και παρακολουθούνται περιλαμβανομένης της καταγραφής ενεργειών που έγιναν;	Υπάρχουν τεκμηρίωση των ενεργειών που λαμβάνονται σε σχέση με τα συγκεκριμένα παράπονα και για οποιοδήποτε μειονέκτημα που βρέθηκε σε προϊόντα ή υπηρεσίες. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση

N°	ΣΗΜΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ
15. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ			
15.1.1	Έχει κάνει ο παραγωγός τουλάχιστον μία εσωτερική επιθεώρηση έλεγχο το χρόνο με βάση τις απαιτήσεις του προτύπου EUREPGAP;	Υπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεία ότι η εσωτερική επιθεώρηση πραγματοποιείται ετησίως. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
15.1.2	Είναι η εσωτερική επιθεώρηση τεκμηριωμένη και καταγεγραμμένη;	Το ερωτηματολόγιο της EUREPGAP έχει συμπληρωθεί και τεκμηριωθεί. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση
15.1.3	Λαμβάνονται οι κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες ως αποτέλεσμα της εσωτερικής επιθεώρησης;	Υπάρχουν τεκμηριωμένες και εφαρμοσμένες διορθωτικές ενέργειες. ΟΧΙ Μ/Ε	Απαίτηση

4.8 Η περίπτωση της Κένυας στην εφαρμογή του προτύπου EUREPGAP

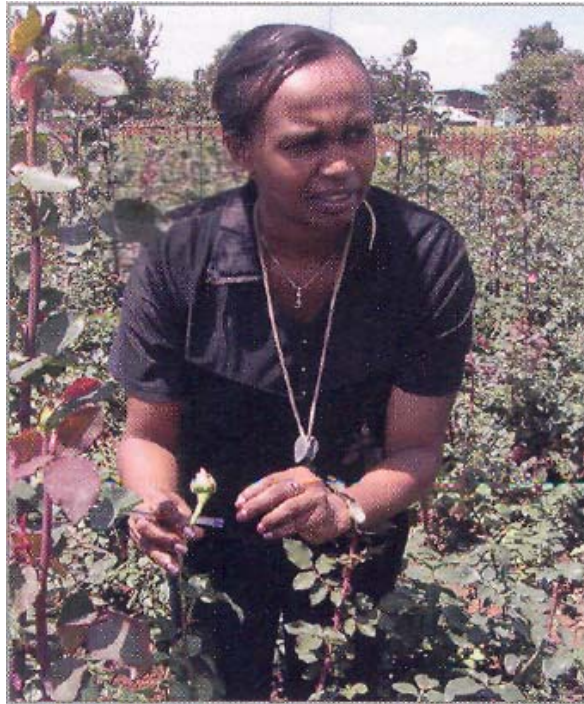
Οι ανθοκομικές επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται κοντά στον Ισημερινό ωφελούνται από τις καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου καλλιεργητικές συνθήκες και τα μεγάλα υψόμετρα, τα οποία σε συνδυασμό αποτελούν την κινητήρια δύναμη της παραγωγής και της ποιότητας. Η ύπαρξη φθηνού εργατικού δυναμικού προάγει την υποστήριξη για αποδοτικότητα και έχει ενδυναμώσει την ανάπτυξη με ένα πρωτοφανές ποσοστό για το έτος 2004 σε ολόκληρη την Ανατολική Αφρική.

Η Κένυα ηγείται στην ανάπτυξη της ανθοκομίας στην Ανατολική Αφρική τα τελευταία 20 χρόνια, αλλά και οι γειτονικές χώρες της Ουγκάντας, της Τανζανίας και της Αιθιοπίας ακολουθούν γρήγορα παράδειγμά της. Η ανθοκομία θεωρείται βιώσιμο μέσο για την εξοικονόμηση συναλλάγματος και παρέχει απασχόληση σε χιλιάδες ανθρώπους αυτών των χωρών όπου η ανεργία είναι ασυγκράτητη. Οι κυβερνήσεις και οι χορηγοί συνεργάζονται για να εξασφαλίσουν οικονομικά κίνητρα, να δελεάσουν επενδυτές και τεχνικούς εμπειρογνώμονες με σκοπό να ενισχύσουν τους φυσικούς τους πόρους (π.χ. φως, έδαφος και εργατικό δυναμικό).

Η Κένυα έχει την υπεροχή στην αφρικανική βιομηχανία λουλουδιών και είναι υπεύθυνη για σχεδόν το 60% των εξαγωγών λουλουδιών από την ήπειρο. Σχεδόν 200 εκατομμύρια δολάρια σε δρεπτά άνθη και φυλλώδη γλαστρικά εξάγονται ετησίως από την Κένυα αυτήν την περίοδο, γεγονός το οποίο κάνει την ανθοκομία τον τρίτο σημαντικότερο κερδίζων σε ξένο συνάλλαγμα τομέα της χώρας. Οι εξαγωγές λουλουδιών αποτελούν περίπου το 14% των εξαγωγών της χώρας, καθώς παρέχουν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου απασχόληση σε τουλάχιστον 50.000 Κενυάτες με επιπλέον 60-70.000 στις βοηθητικές βιομηχανίες. Η παραγωγή τριαντάφυλλων είναι η κύρια στόχος της ανθοκομίας της Κένυας και η παραγωγική έκταση για τριαντάφυλλα αναμένεται να αυξηθεί κατά περισσότερο από 15% μόνο στο επόμενο έτος.

Πάνω από το 94% των λουλουδιών που εξάγονται από την Κένυα προορίζονται για τις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στην Ε.Ε., η Κένυα, ελέγχει το 25% του μεριδίου αγοράς σε τοπική βάση. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, εν γνώσει της επίκρισης για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα ζητήματα ασφάλειας και υγείας των χειριστών στην ανθοκομία, οι ευρωπαίοι λιανοπωλητές ανέπτυξαν το πρότυπο για την πιστοποιημένη παραγωγή Ανθέων και Καλλωπιστικών Φυτών. Ενώ, λοιπόν, το πρότυπο του EUREPGAP δεν αποτελεί νόμιμη προϋπόθεση για την είσοδο των ανθοκομικών προϊόντων στην αγορά της Ε.Ε., παρ' όλα αυτά είναι ένα ουσιαστικό μέρος της επιχειρησιακής σχέσης μεταξύ προμηθευτών και λιανοπωλητών, δεδομένου ότι καθορίζει την Ορθή Γεωργική Πρακτική και μειώνει την πιθανότητα αρνητικής δημοσιότητας όσον αφορά στις μεθόδους

παραγωγής των προμηθευτών, η οποία μπορεί να έχει σοβαρή επίδραση στις πωλήσεις.

Εικόνα 7: Στο Ηνωμένο Βασίλειο, όλοι οι σύμβουλοι και οι πωλητές αγροχημικών προς τους καλλιεργητές πρέπει να έχουν στην κατοχή τους ένα πιστοποιητικό φυτοπροστασίας (BASIS). Αυτό το πιστοποιητικό είναι αναγνωρισμένο από την EUREPGAP. Τέσσερις υποψήφιοι στην Κένυα πέρασαν επιτυχώς πρόσφατα τις εξετάσεις για να λάβουν το πιστοποιητικό BASIS για την ανθοκομική παραγωγή. Η εικονιζόμενη, Ναόμι Καουράνι, είναι η πρώτη σύμβουλος η οποία εξειδικεύεται στην Ολοκληρωμένη Καταπολέμηση Εχθρών (IPM) για ανθοκομικές καλλιέργειες. Η Ναόμι είναι τεχνικός σύμβουλος για την Real IPM, μια εταιρεία με ειδίκευση στην κατάρτιση και σε υπηρεσίες συμβούλων, η οποία εξασφαλίζει στους καλλιεργητές να βρίσκονται σε θέση να αξιολογήσουν τα επίπεδα παρασίτων μέσα στις καλλιέργειές τους και να καταστρώσουν τις κατάλληλες στρατηγικές εισαγωγών ωφέλιμων εντόμων.

Τα κριτήρια συμμόρφωσης του προτύπου, όπως παρουσιάστηκαν αναλυτικά παραπάνω, αφορούν άμεσα την Ολοκληρωμένη Καταπολέμηση των Εχθρών (IPM), και όπως είδαμε συμπεριλαμβάνουν τη μείωση της χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων, τη χρήση της σε προληπτική βάση, την επίσημη κατάρτιση και άλλα σχετικά πεδία. Οι Κενυάτες παραγωγοί ήταν από τους πρώτους που υιοθέτησαν την Ολοκληρωμένη Καταπολέμηση Εχθρών στις ανθοκομικές καλλιέργειες. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια η βιομηχανία έχει ωφεληθεί από τις επενδύσεις στην έρευνα πάνω στους εγχώριους φυσικούς εχθρούς (ωφέλιμα έντομα) των κυρίων παρασίτων της Κένυας—τετράνυχους, θρίπες, αλευρώδεις, φυλλορύκτες και αφίδες—όπως επίσης και στην ανάπτυξη της τεχνολογίας για μαζική παραγωγή αυτών των φυσικών εχθρών τους.

Η Κενυατική ρυθμιστική αρχή φυτοφαρμάκων έχει διατάξει κοινοποιήσεις, οι οποίες επισυνάπτονται στο Νόμο περί Ελέγχου των Παρασίτων που καλύπτει τις απαιτήσεις εγγραφής για τους φυσικούς εχθρούς (ωφέλιμα έντομα), τα βιοεντομοκτόνα, τα βοτανικής προέλευσης φυτοφάρμακα κλπ. Αυτό επιτεύχθηκε μέσα σε εννέα μήνες, μετά από ένα συμπόσιο το οποίο έγινε τον Μάιο του 2003, όπου όλες οι αρμόδιες αρχές, ινστιτούτα ερευνών και οι βιομήχανοι συναντήθηκαν για να διατάξουν τις απαιτήσεις εγγραφής έχοντας την υποστήριξη των εμπειρογνομόνων της Ε.Ε.

Στην Κένυα, επιτεύχθηκε πρώτη φορά, σε παγκόσμιο επίπεδο, πιστοποίηση με το πλαίσιο της EUREPGAP για τα καλλωπιστικά φυτά από ομάδα παραγωγών. Όπως προαναφέραμε, οι εξαγωγές ανθοκομικών προϊόντων από τις καλλιέργειες της Κένυας, έχουν κατακτήσει απεριόριστη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά. Αυτό όμως συνέβη αφού πρώτα οι τοπικοί παραγωγοί και οι εξαγωγείς ήρθαν αντιμέτωποι με τα πρότυπα πρόσβασης της EUREPGAP για την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον τρόπο αυτό το πρότυπο EUREPGAP έδωσε στα κενυατικά προϊόντα σήμα ποιότητας, αποδεκτό από όλες τις χώρες της Δυτικής Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο στο μέλλον θα είναι αποδεκτό από αγοραστές και ανταγορές σε ολόκληρο τον κόσμο.

5. Συμπεράσματα

Η μετάβαση από την υπάρχουσα προβληματική κατάσταση στον κλάδο της Ελληνικής Ανθοκομίας σε μία φιλοπεριβαλλοντική ανάπτυξη μέσω της εφαρμογής της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής στις ανθοκομικές καλλιέργειες, αναμφισβήτητα θα αποτελέσει χρονοβόρα και κοπιαστική διαδικασία. Κάποια από τα κυριότερα προβλήματα που παρεμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξη της Ελληνικής Ανθοκομίας εστιάζονται:

1. Στην έλλειψη προγραμματισμού όσον αφορά τα καλλιεργούμενα είδη και ποσότητες ώστε να ανταποκρίνονται στη ζήτηση, αλλά και γενικότερα στην έλλειψη ενός σταθερού και ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπτυξης της Ανθοκομίας, από την παραγωγή μέχρι την εμπορία των ανθοκομικών προϊόντων.
2. Στο μικρό μέγεθος και τη διασπορά των ανθοκομικών μονάδων, στην ανεπαρκή στήριξη από την πολιτεία στους τομείς της ανθοκομικής εκπαίδευσης και έρευνας και την έλλειψη της κατάλληλης τεχνογνωσίας για την παραγωγή καλής ποιότητας ανθέων.
3. Στην αύξηση του κόστους παραγωγής εξ αιτίας της αύξησης των καυσίμων, των ημερομισθίων και της εφαρμογής δαπανηρής και ακατάλληλης τεχνολογίας.
4. Στην απελευθέρωση των εισαγωγών με την πλήρη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με αποτέλεσμα να αυξηθούν δραματικά οι εισαγωγές μας κυρίως από την Ολλανδία αλλά και να εκτοπίσουν την ελληνική παραγωγή από τις ευρωπαϊκές αγορές διάφορες χώρες ευρισκόμενες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και με μικρότερη ανθοκομική παράδοση, όπως η Κένυα (της οποίας την περίπτωση αναλύσαμε παραπάνω), η Ζιμπάμπουε, η Ουγκάντα, το Μαρόκο, η Τουρκία.
5. Και τέλος στην ανεπαρκή εφαρμογή των κανόνων τυποποίησης και συντήρησης των προϊόντων, που σε συνδυασμό με τη μεγάλη απόσταση από τις αγορές του εξωτερικού, την έλλειψη του κατάλληλου δικτύου μεταφορών και την ανυπαρξία σύγχρονων Ανθαγορών και σοβαρών εξαγωγικών φορέων, είχαν ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητας και επομένως της αξίας των παραγόμενων ανθέων.

Παρ' όλες τις παραπάνω αρνητικές εξελίξεις η Ανθοκομία εξακολουθεί να παραμένει ένας δυναμικός κλάδος της φυτικής παραγωγής και εφόσον λυθούν τα χρόνια προβλήματα του, έχει τη δυνατότητα να ξαναμπεί σε τροχιά ανάπτυξης για την κάλυψη όχι μόνο των τοπικών αναγκών αλλά και την πραγματοποίηση εξαγωγών κυρίως στις ανατολικές χώρες, στην Κύπρο και σε ορισμένες από τις αραβικές χώρες.

Επιγραμματικά μπορούμε να επισημάνουμε ορισμένες από τις προϋποθέσεις αλλά και μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την ανάπτυξη της Ανθοκομίας ώστε να γίνει περισσότερο ανταγωνιστική, με πρώτο στόχο τη μείωση των εισαγωγών και στη συνέχεια τη δημιουργία συνθηκών για εξαγωγές:

1. Αύξηση των ειδών των καλλιεργούμενων δρεπτών ανθέων αλλά και των ανθίζοντων νανοποιημένων γλαστρικών φυτών που παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση τα τελευταία χρόνια.
2. Επειδή τα τελευταία χρόνια ο τομέας της Κηποτεχνίας παρουσιάζει θεαματική ανάπτυξη πρέπει να γίνει στροφή προς την παραγωγή φυτών Κηποτεχνίας και ιδιαίτερα των δέντρων και θάμνων της ντόπιας και γενικότερα της μεσογειακής χλωρίδας αλλά και των αρωματικών φυτών, για κηποτεχνική και όχι μόνο χρήση, που αντέχουν περισσότερο στις ξηροθερμικές συνθήκες της περιοχής μας.
3. Αύξηση της χρηματοδότησης, στήριξη των εξαγωγών, έρευνα αγοράς και προβολή των ανθοκομικών προϊόντων με συμμετοχή στις ανθοκομικές εκθέσεις.
4. Τέλος πρέπει να προετοιμαστούμε για την, όχι σε μεγάλο χρονικό διάστημα από σήμερα, εφαρμογή της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής της ανθοκομικής παραγωγής και στην Ελλάδα μέσα από το πρότυπο EUREPGAP.
5. Επιβάλλεται βελτίωση του υφιστάμενου συστήματος εμπορίας με την εφαρμογή ενιαίας τυποποίησης, την ίδρυση μικρών ή μεγάλων ιδιωτικών ή συνεταιριστικών ανταγορών με όλα τα προϊόντα διαθέσιμα για πώληση ή βάσει ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος, τη διάθεση τους και μέσω αλυσίδων καταστημάτων τροφίμων, την αξιοποίηση όχι μόνο των ντόπιων ναυτιλιακών και αεροπορικών εταιρειών αλλά και των πτήσεων charter για γρήγορες αποστολές στο εξωτερικό, και την ίδρυση διεπαγγελματικών οργανώσεων από όλους τους φορείς που συμμετέχουν στο κύκλωμα παραγωγής και εμπορίας των ανθοκομικών προϊόντων
6. Εξυγίανση και εκσυγχρονισμός των υπάρχοντων αλλά και ίδρυση νέων ανθοκομικών μονάδων μέσα από τα σχετικά κοινοτικά και εθνικά προγράμματα από προοδευτικούς και καταρτισμένους παραγωγούς, που θα εφαρμόζουν σύγχρονες τεχνικές πολλαπλασιασμού και παραγωγής των ανθοκομικών φυτών (π.χ. εφαρμογή της ιστοκαλλιέργειας για την παραγωγή εξυγιασμένου και πιστοποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού, δημιουργία μητρικών φυτειών για την παραγωγή μοσχευμάτων και ριζοβολία τους σε σύγχρονες εγκαταστάσεις υδρονέφωσης, επέκταση των κλειστών συστημάτων υδροπονίας, με σημαντική οικονομία στο νερό και στα λιπάσματα και μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης, εφαρμογή των μεθόδων της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, και τέλος την καλλιέργεια σε σύγχρονα θερμοκήπια με μεγάλα ανοίγματα οροφής, συστήματα σκίασης και

δροσισμού, με αξιοποίηση των ήπιων μορφών ενέργειας, σύγχρονα συσκευαστήρια, ψυκτικούς θαλάμους κλπ.).

Η ευνοϊκή απήχηση που είχαν στο καταναλωτικό κοινό τα πιστοποιημένα προϊόντα μέσα από την εφαρμογή του προτύπου EUREPGAP που εφαρμόζεται στη δένδροκομία, αμπελοργία και λαχανοκομία επηρέασε θετικά και τον κλάδο της ανθοκομίας. Η μελλοντική εφαρμογή της ορθής γεωργικής πρακτικής στις ανθοκομικές καλλιέργειες και η πιστοποίηση τους, με βάση το αναφερόμενο πρότυπο θα αποφέρει οφέλη στον ανθοπαραγωγό όπως:

1. την εξασφάλιση ταυτότητας στα προϊόντα του με ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά,
2. τη μεγαλύτερη προτίμηση από το ενημερωμένο καταναλωτικό κοινό,
3. τη καλύτερη ή ανταγωνιστικότερη τιμή και τέλος
4. τη διευκόλυνση των εξαγωγών.

Τόσο η αποδοχή όσο και η πλήρης τήρησή του προτύπου EUREPGAP απαιτεί ειδικές γνώσεις, τεκμηριωμένες καταγραφές, συνεχή έλεγχο και άριστο προγραμματισμό, αλλά και την κατάρτιση και υποστήριξη των παραγωγών από τους γεωπόνους.

Σε ότι αφορά τις υποδομές, οι νέες προκλήσεις που αναφέρθηκαν σε ποιο βαθμό θα επηρεάσουν την Ελληνική ανθοκομία θα εξαρτηθεί από πολλές παραμέτρους όπως π.χ. πόσο αναγκαίες είναι στην επίλυση χρόνιων και μεγάλων προβλημάτων, πόσο βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων, πόσο οικονομικά εφαρμόσιμες είναι σε σχέση με τη δυναμικότητα της μονάδας, πόσο απαιτητική είναι η αγορά κλπ. Η αξιολόγηση και αποτίμηση όλων αυτών στην πορεία του χρόνου θα αποτελέσει βασικό κριτήριο αποδοχής τους.

Οι τρόποι εμπορίας των ανθοκομικών προϊόντων συνεχώς αναβαθμίζονται με αλλαγές που αποβλέπουν στην αποδοτικότερη διακίνηση και στην οικονομικότερη διάθεση τους με γνώμονα πάντα τη διατήρηση της ποιότητας και την ικανοποίηση του καταναλωτή. Οι κλασικές ανταγορές με τις βελτιώσεις τους θα συνεχίσουν να κυριαρχούν, αναμφίβολα όμως και νέες μορφές εμπορίας θα κάνουν την εμφάνισή τους διεκδικώντας ολοένα και μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς.

Θα πρέπει λοιπόν, να αρχίσει να γίνεται συνείδηση στους Έλληνες ανθοπαραγωγούς, με τις όποιες αρχικές τους αμφιβολίες και επιφυλάξεις, να αποδεχτούν και να πιστέψουν όλο και περισσότεροι στην εφαρμογή της ορθής γεωργικής πρακτικής, γιατί εν τέλει ο κλάδος της Ανθοκομίας στην Ελλάδα μπορεί να επανακάμψει, να επανέλθει στο προσκήνιο και να αποτελέσει σημαντικό κομμάτι της Ελληνικής Γεωργικής Παραγωγής και γενικότερα της Ελληνικής οικονομίας.

Βιβλιογραφία

1. Παπαδημητρίου, Μ., (2005), *Σημειώσεις Ανθοκομίας για τους σπουδαστές του τμήματος Φυτικής Παραγωγής ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης σελ.1-7*
2. Οικονόμου, Αθ., (2004), Οι Διεθνείς Προκλήσεις Και Η Ελληνική Ανθοκομία. Πρακτικά 21^{ου} Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Επιστημονικής Εταιρείας Οπωροκηπευτικών, Ιωάννινα, Οκτώβριος 2003, Τόμος 11^{ος}, Τεύχος Α', σελ. 311-318
3. *EUREPGAP (2005) Control Points And Compliance Criteria, Flowers And Ornamentals, Έκδοση 1.1 – Νοέμβριος 2004, Αγγλική Έκδοση*
4. *EUREPGAP (2005) Σημεία Ελέγχου και Κριτήρια Συμμόρφωσης, Φρούτα Και Λαχανικά, Έκδοση 2.1 – Οκτώβριος 2004, Ελληνική Έκδοση*
5. De Groot, T., (2003), Certification is the basis for trust. Περιοδικό Floriculture International, τεύχος 13: σελίδες 26-27.
6. Hamrick, D., (2003), EUREPGAP standards for flower and ornamentals. Περιοδικό Floriculture International, τεύχος 13: σελίδες 28-29.
7. Labuschagne L., (2005), IPM Revolution in East African Flower Industry, Περιοδικό Floriculture International, Τεύχος Ιανουαρίου 2005, σελίδες 16-17
8. Εργαστήριο Ανθοκομίας, Δρεππών Ανθέων, Καλλωπιστικών Φυτών και Φυτών Εσωτερικών Χώρων (2005β και 2006α), Αναπληρωτής Καθηγητής Ανθοκομίας ΣΤΕΓ ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης Δρ. Μιχαήλ Δ. Παπαδημητρίου (*προσωπική επικοινωνία*)
9. Οργανισμός EUREP (2005β), Τεχνικός διευθυντής για τα Φρούτα Και Λαχανικά και για τα Άνθη και Καλλωπιστικά Φυτά, Εκπαιδευτής EUREPGAP και Αντιπρόσωπος Ανατολικής Αφρικής, Dr. Elmè Coetzer (*προσωπική επικοινωνία*)
10. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Τμήμα Ανθοκομίας, Καραπάς Σ. (*προσωπική επικοινωνία*)
11. Στατιστικά Στοιχεία Ελληνικής Ανθοκομικής Παραγωγής από 1990 έως 2003, Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής Τεκμηρίωσης, Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (2006α)
12. Στατιστικά Στοιχεία Εισαγωγών-Εξαγωγών από 1990 έως 2003, Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής Τεκμηρίωσης, Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (2006α)

13. www.eurepgap.org Η επίσημη ιστοσελίδα του EUREP
14. www.minagric.gr Η επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης
15. www.eastandard.net
16. www.agrotypos.gr Η επίσημη ιστοσελίδα των εκδόσεων Αγρότυπος

